

ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ

AYŞE BETÜL ÖZTÜRK

Uzman Yardımcısı

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ

OCAK 2018

İÇİNDEKİLER

I. YÖNETİCİ ÖZETİ	3
II. TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ.....	6
III. TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ	13
ÖZEL EĞİTİM KURUMLARI	16
A. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	18
B. İLKOKUL	19
C. ORTAOKUL	20
D. ORTAÖĞRETİM	21
E. YÜKSEKÖĞRETİM.....	24
F. YAYGIN EĞİTİM.....	27
YATIRIMLAR	28
TEŞVİKLER	30
A. KURUM TEŞVİKLERİ	30
B. ÖĞRENCİ TEŞVİKLERİ.....	31
SEKTÖRDE MALİYET YAPISI VE FİYATLAR.....	32
HANEHALKI HARCAMALARI	33
FİNANSMAN YAPISI	34
GÜNCEL GELİŞMELER/SEKTÖRDE ÖNE ÇIKAN FİRMALAR.....	36
IV. GENEL DEĞERLENDİRME VE BEKLENTİLER	37

I. YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Eğitim bir ülkede inovasyonun gelişiminin ve sanayide ileri teknoloji kullanımının yaygınlaştırılmasının yanı sıra küresel anlamda ülkenin rekabet gücünün ve ülkede yaratılan katma değer artırılmasına öncülük eden çok önemli bir sektördür. Ülkede kişi başına düşen milli gelirin yükselmesini tetikleyen eğitim, bir ülkenin orta gelir tuzağından çıkması için gereken en önemli unsurdur.
- Türkiye’de genç nüfusun varlığı ve sanayide başta AR-GE’ye yönelik olmak üzere işgücü ihtiyacı ülkede eğitimin yaygınlaştırılması ve kaliteli eğitim gereksinimine dikkat çekmektedir. Türkiye’nin sanayideki dijitalleşme ve 4.0 devrimi öncülüğünde Fen Bilimleri, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (STEM) eğitim disiplininden mezun istihdam ihtiyacının artacağı öngörülmektedir.
- Türkiye’de eğitim sektörü Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurumları (YÖK) tarafından 65. Hükümet Programı, Onuncu Kalkınma Planı, 2018-20 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program (OVP), MEB 2015-19 Stratejik Planı ve 19. Milli Eğitim Şurası tavsiye kararları doğrultusunda alınan kararlar çerçevesinde yönetilmektedir. OVP kapsamında öğrenciler arasında fırsat eşitliğinin sağlanması, yönetim süreçlerinin iyileştirilmesi, öğretmen niteliklerinin artırılması, mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi ve üniversitelerin ihtisaslaşması temel amaçlar olarak tanımlanmıştır.
- Devletin eğitim maliyetini özel sektörle paylaşma ihtiyacı ve bu kapsamda verdiği teşviklerin yanı sıra özel firmaların sektöre artan ilgisi özel eğitim kurumlarının yaygınlaşmasında etkili olmaktadır. Ayrıca, ülke genelinde artan kentleşme ve ülkenin genel ekonomik düzeyinin gelişimi özel eğitim kurumlarının büyümesini desteklemektedir.
- Türkiye’de eğitim sektörüne özel sektör ilgisi 1985 yılı itibarıyla başlamış, özel sektörün yatırımları 2003 yılından itibaren hız kazanmıştır.
- Türkiye’de 10.053’ü örgün, 11.374’ü yaygın eğitim alanında faaliyet gösteren toplam 21.427 özel eğitim kurumu bulunmakta, bu kurumlarda toplam 178 bin öğretmen istihdam edilmektedir. Özel eğitim kurumları 1,2 milyonu örgün, 2,2 milyonu yaygın eğitim kurumlarında olmak üzere toplamda 3,4 milyon öğrenciye hizmet vermektedir.
- Türkiye’de mevcut durumda yıllık özel okul ücretlerinin ortalama 10.000-15.000TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yükseköğretim haricinde örgün eğitim veren özel sektör büyüklüğünün 15 milyar TL civarında olduğu tahmin edilmektedir.

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Türkiye’de 2017 yılı itibarıyla özel sektöre ait 4.630 okul öncesi, 1.324 ilkokul, 1.481 ortaokul, 2.618 ortaöğretim (lise) ve 67 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Öğrenci sayısı açısından değerlendirildiğinde, özel eğitimin sektördeki payı okul öncesinde %15,2, ilkokulda %4,3, ortaokulda %5,4, ortaöğretimde %12,0 ve yükseköğretimde %7,9’dur. Tüm eğitim kurumları göz önünde bulundurulduğunda, 2016/17 eğitim-öğretim döneminde %7,6’ya ulaşan özel sektör payının MEB’in 2023 hedefleri çerçevesinde %15’e yükseltilmesi planlanmaktadır. MEB 2015-19 Stratejik Planı çerçevesinde ise söz konusu oranın okul öncesinde %23, ilkokulda %6, ortaokulda %7 ve ortaöğretimde %12’ye çıkarılması hedeflenmektedir.
- Okul öncesi eğitimde düşük okullaşma oranı, özel ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki kontenjan yetersizliği ve özel yükseköğretim kurumlarındaki kontenjan fazlası sektörün önemli sorunlarından.
- Türkiye’de eğitim sektöründe yaşanan gelişmeler okulların MEB ve YÖK’e tabi olmaları sebebiyle özel eğitim kurumlarının performansını da yakından ilgilendirmektedir. Ortaöğretim ve yükseköğretime geçiş sınavlarında sık sık yapılan değişiklikler öğrencileri açık öğretim veya yurt dışında eğitime yönlendirirken, öğretmen sayısının ve niteliğinin beklentileri karşılayamaması

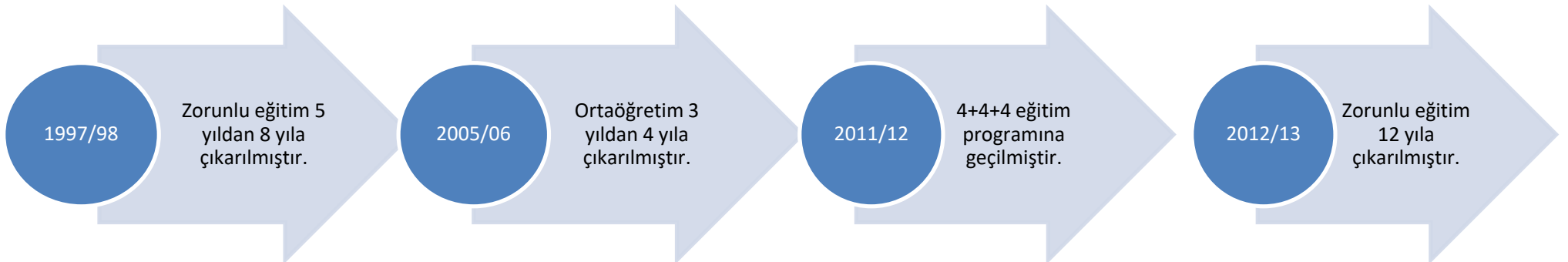
bölgeler arasında eğitim hizmetinin kalitesinde farklara yol açmaktadır.

II. TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

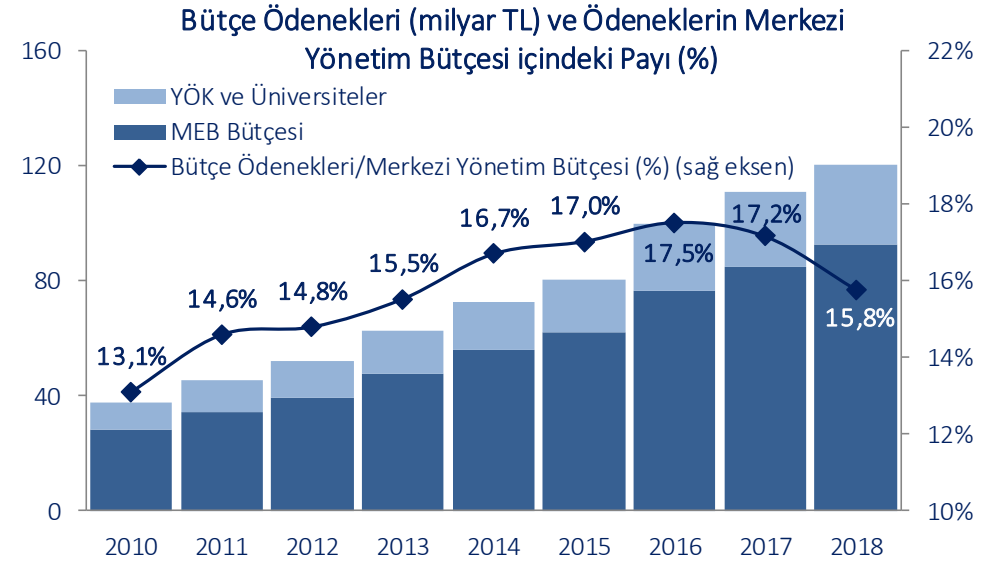
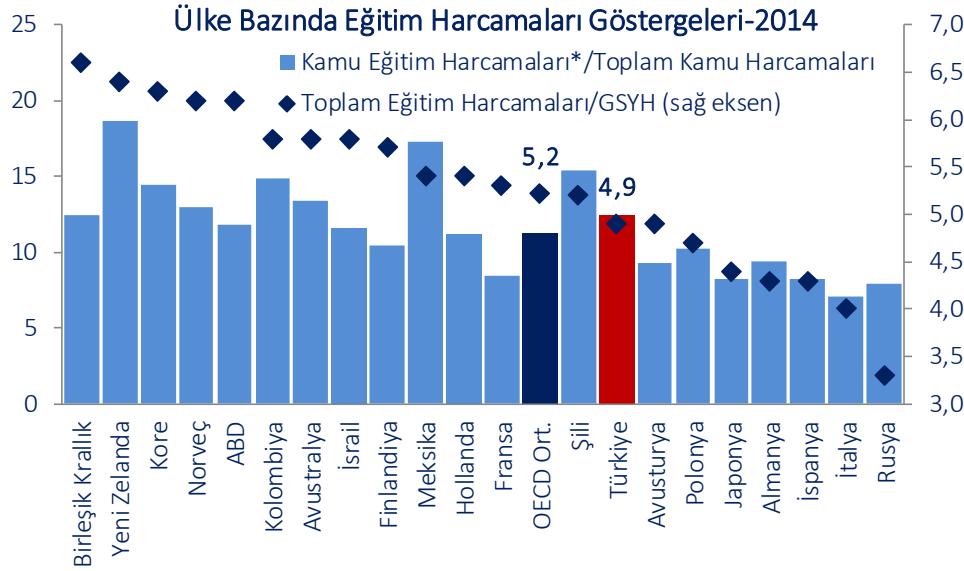
TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

- Eğitim sektörü “örgün” ve “yaygın” eğitim olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın tanımına göre, örgün eğitim belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Örgün eğitim okul öncesi, ilk ve ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim kurumları ise özel kurslar, etüt ve rehabilitasyon merkezleridir. Türkiye’de 2016/17 eğitim-öğretim döneminde sektörde 12.737 yaygın eğitim kurumu bulunurken, 8.719 okul öncesi, 25.479 ilkokul, 17.878 ortaokul, 11.075 ortaöğretim ve 175 yükseköğretim kurumu faaliyet göstermiştir.
- Türkiye’de milli eğitim yükseköğretime kadar MEB, yükseköğretimde YÖK tarafından yönetilmektedir. MEB ve Kalkınma Bakanlığı'nın değerlendirmelerine göre ortaöğretimde kurum türüne bağlı öğrenci talebinin dengesiz dağılımı, özel eğitim kurumlarının yaygınlığı, yabancı dil eğitiminin yeterlilik düzeyi, derslik başına düşen öğrenci sayısındaki bölgesel farklılıklar ve ikili eğitim uygulamaları Türkiye’de eğitim sektörünün zayıf yönleri arasında gösterilmektedir. Ayrıca MEB bütçesinin yıllar içindeki artışına karşın ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığına ve eğitimin finansmanında yerel yönetimlerin katkısının az olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu çerçevede, eğitim sektöründe öğretmen niteliğinin artırılması, okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi, 5.sınıf müfredatının yabancı dil eğitimi açısından gözden geçirilmesi, bütçede eğitime ayrılan payın artırılması ve değişen işgücü piyasası talebine bağlı olarak mesleki eğitim reformunun gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Zorunlu Eğitim Sürecine İlişkin Yapılan Değişiklikler

TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

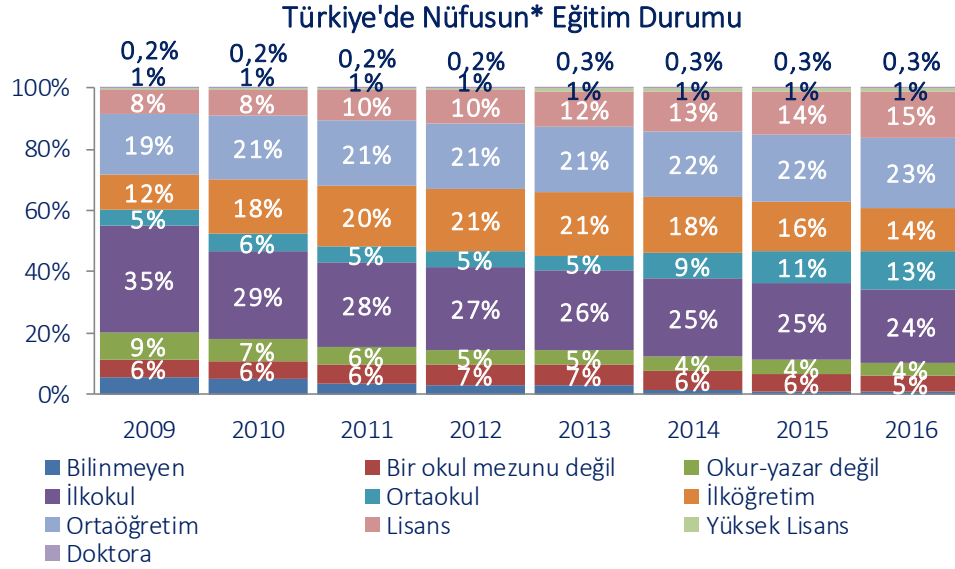

Kaynak: OECD, MEB (*) Kamu tarafından ilkökul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim için eğitim kurumlarına doğrudan yapılan harcamalar ile kamunun hanehalkı ve özel kurumlara verdiği teşviklerin toplamıdır.

- Türkiye'de toplam eğitim harcamalarının milli gelire oranı %4,9 ile %5,2 olan OECD ülkeleri ortalamasının altında yer almaktadır.
- 2014 yılında Türkiye'de ilkökul, ortaokul ve ortaöğretime yönelik yapılan harcamalar içerisinde kamunun payı %80,5 ile %91,3 olan OECD ortalamasının altında yer alırken, kamunun yükseköğretime yönelik harcamalardaki payı %75,4 ile %69,9 olan OECD ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. Kamunun tüm eğitim kademelerine yönelik harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki payı 2014 yılında %12,4 ile %11,3 olan OECD ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.
- Yurt içinde MEB, YÖK ve üniversitelere ayrılan bütçe ödenekleri yıllara göre artış kaydederken, ödeneklerin merkezi yönetim bütçesi içindeki payı son iki yıldır gerilemektedir. MEB, Maliye Bakanlığı'nın ardından kamu bütçesinden en fazla pay alan Bakanlık olmasına karşın eğitim bütçesinin ihtiyaçları karşılamada halen yetersiz olduğu gözlenmektedir.

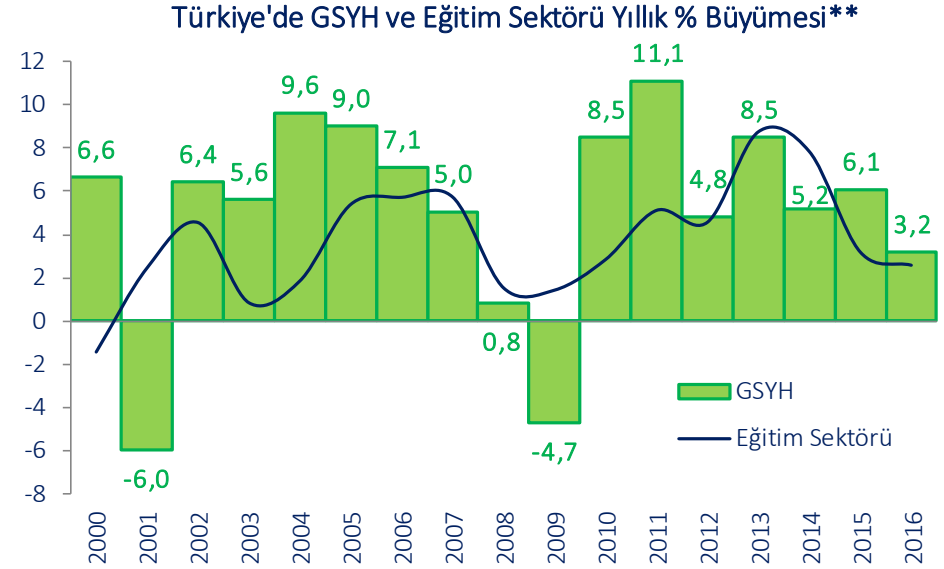

TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

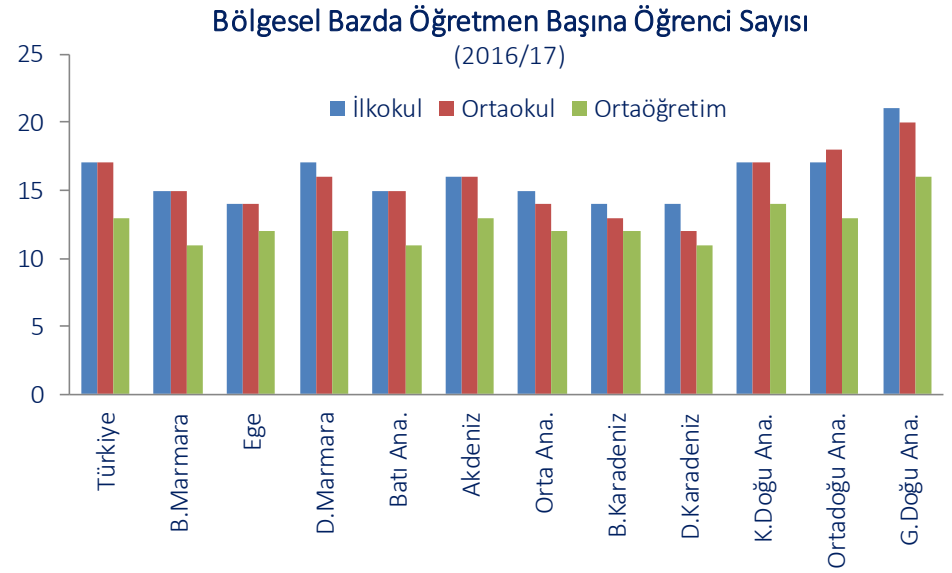
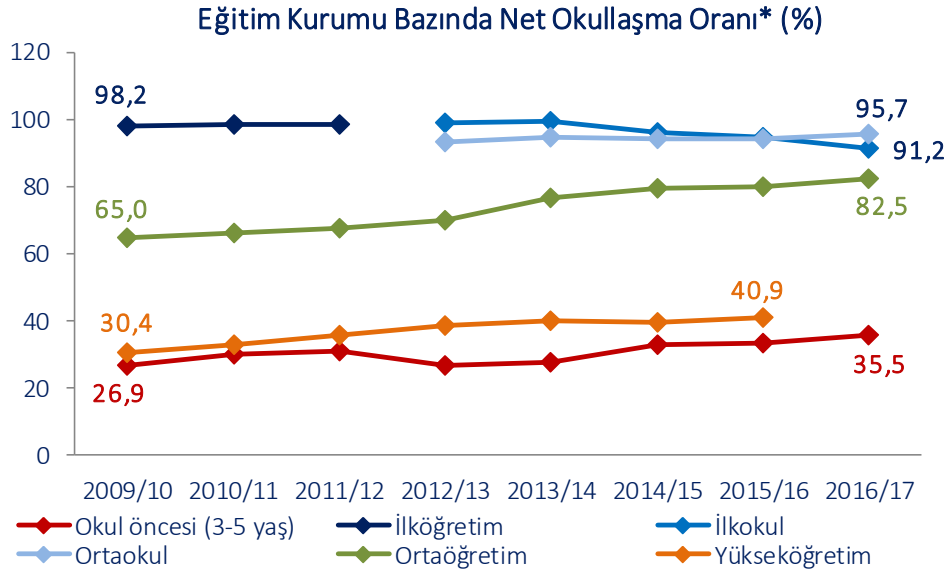

Kaynak: TÜİK (*) 15 yaş ve üstü. (**) Zincirlenmiş hacim endeksine göre.

- Türkiye'de 15 yaş ve üzeri nüfusun eğitim durumunun gelişimi incelendiğinde, zorunlu eğitim süresinin kademeli olarak uzatılmasıyla birlikte ilk ve ortaöğretim mezunlarının toplam nüfus içindeki payının arttığı görülmektedir. Nüfusun halen büyük çoğunluğunun ilköğretim mezunu olması sektörün gelişime açık olduğuna işaret etmektedir.
- Türkiye'de eğitim sektörü 2001 yılından bu yana büyümektedir. 2010-2016 döneminde yıllık ortalama %6,4 büyüyen Türkiye ekonomisine karşın eğitim sektörünün büyümesi %5,3 ile ekonomik büyümenin altında kalmış, bu durum sektörün GSYH içindeki payının yıllara göre ivme kaybetmesinde etkili olmuştur. Sektörün GSYH içindeki payı 2001 yılında %4,4 iken, 2016'da %3,5'e gerilemiştir.
- Mevcut durumda Türkiye'de işgücünün ortalama eğitim süresinin 7 yıl ile OECD ülkeleri ortalaması olan 11 yılın altında olması görece daha az eğitim almış kişilerin ülkede iş bulabildiğine işaret etmektedir. Nitekim, yurt içinde işgücünün eğitim durumu incelendiğinde, %31 payla ilköğretim mezunlarının en yüksek payı aldığı görülürken, onu %23 payla yükseköğretim mezunları takip etmektedir.

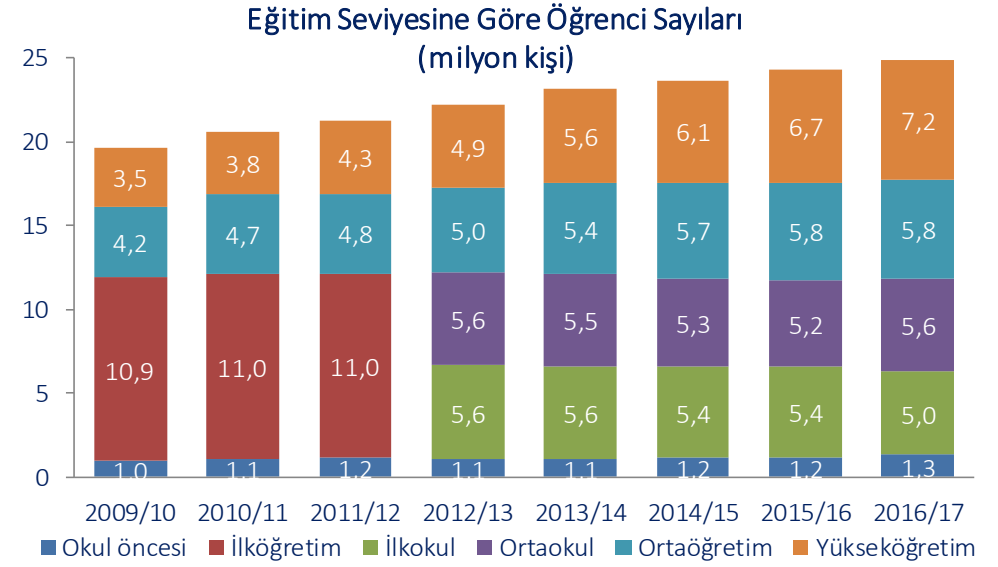
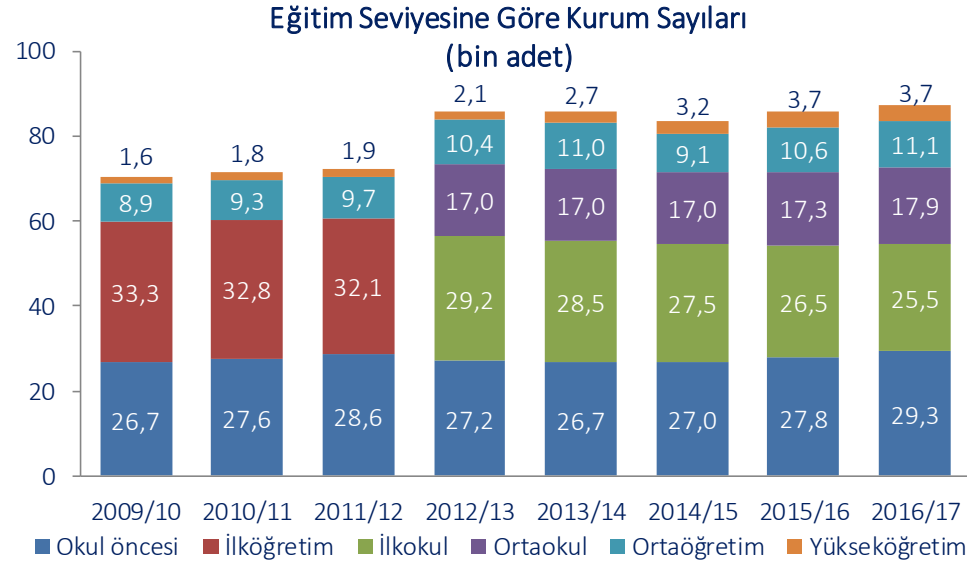
TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

Kaynak: MEB (*) Net okullaşma oranı, belli bir öğretim yılında, ilgili eğitim düzeyindeki teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin ait olduğu eğitim düzeyindeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa oranıdır.

- Türkiye’de eğitim sektörünün en büyük sorunlarından biri özellikle okul öncesi ve yükseköğretimde gözlenen düşük okullaşma oranıdır. Okul öncesi eğitime katılan öğrencilerin eğitim hayatlarında daha başarılı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, 3-5 yaş okul öncesi öğrenciler için %35 civarında olan okullaşma oranı eğitim sektörünün fırsat alanlarından bir tanesine işaret etmektedir.
- Türkiye’de zorunlu eğitim süresinin 5 yıldan 8 yıla ve sonrasında 4+4+4 şeklinde 12 yıla çıkarılması özellikle ortaöğretim kademesinde eğitim gören öğrenci sayısının ve okullaşma oranının artmasında etkili olmuştur. Yeni sistem kapsamında öğrencilerin 60 aydan itibaren ilkokula başlayabiliyor olmaları ilk etapta okul öncesi eğitim kurumlarının öğrenci sayılarını bir miktar düşürmüştür.
- Türkiye’de hızlı kentleşme oranı ve öğretmenlerin görece daha gelişmiş bölgelerde çalışma talebi eğitim hizmetlerinin bölgesel bazda eşit olarak dağılmasına engel teşkil etmektedir. Türkiye genelinde öğretmen başına öğrenci sayısının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu iken, öğrenci sayısının görece fazla olması söz konusu göstergenin İstanbul’da da yüksek gerçekleşmesine neden olmaktadır.

TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

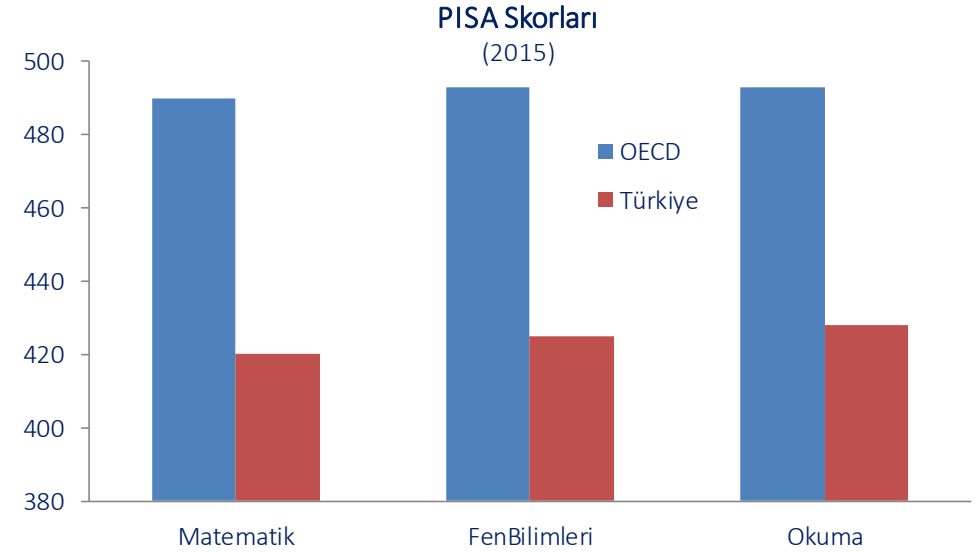
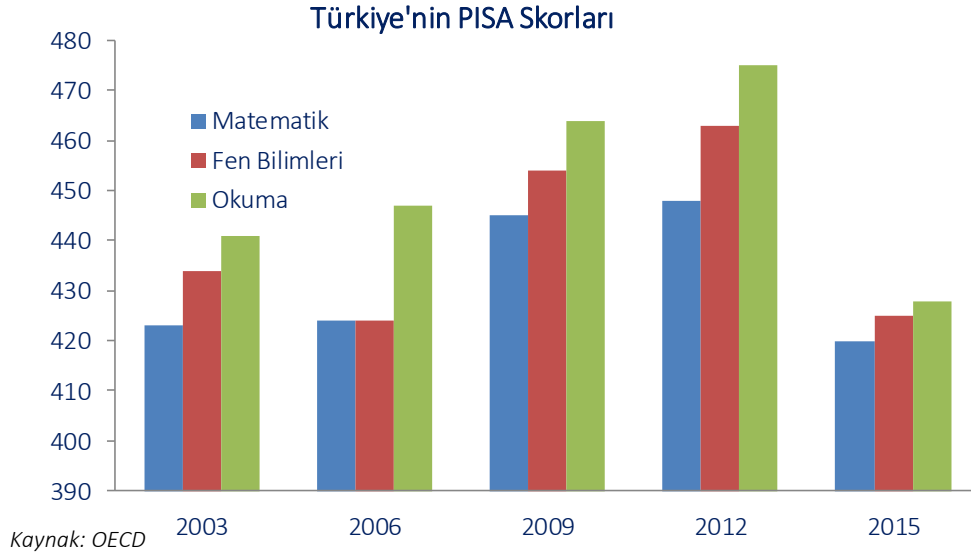

Kaynaklar: MEB, YÖK

Not: Tablolarda ortaokul ve ortaöğretimde açık öğretim verileri, okul öncesi eğitimde ise anasınıfları hesaplamaya dâhil edilmiştir. Yüksek öğretimde okul sayısı olarak enstitü, fakülte, birim; öğrenci sayısı olarak ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora verileri toplamı alınmıştır.

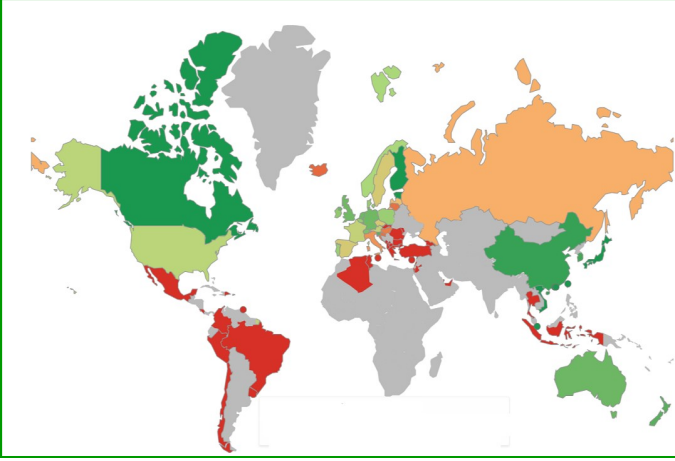
- 2016/17 dönemi itibarıyla Türkiye’de yükseköğretim kurumları dışında yaklaşık 83.700 eğitim kurumu bulunmaktadır. Bunların %35’ini okul öncesi, %30’unu ilköğretim, %21’ini ortaokul ve %13’ünü ortaöğretim kurumları oluşturmaktadır. 2012/13 döneminde 4+4+4 sistemine geçiş ile ilköğretim okullarının ilk ve ortaokul olarak ayrıştırılması okul sayısının artmasına neden olurken fiziki sebeplerden ötürü bu ayrışmanın okulların tamamında gerçekleşmemesi nedeniyle bu düzeydeki okul sayısı iki katına çıkmamıştır.
- Öğrenci sayıları açısından incelendiğinde, yükseköğretim kurumları hariç 17,7 milyon öğrencinin %7’si okul öncesi, %28’i ilköğretim, %31’i ortaokul ve %33’ü ortaöğretim kurumlarında eğitim görmektedir. Okul öncesinde kurum sayısının yüksek olmasına rağmen düşük öğrenci sayısı bu seviyedeki okul ölçeklerinin küçüklüğünün yanı sıra okul öncesindeki düşük okullaşma oranına işaret etmektedir. Türkiye’de 2016/17 döneminde okul öncesi ve yükseköğretim seviyesinde öğrenci sayısının kurum sayısından hızlı artması söz konusu eğitim kurumlarına talebin arttığını göstermektedir.

TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

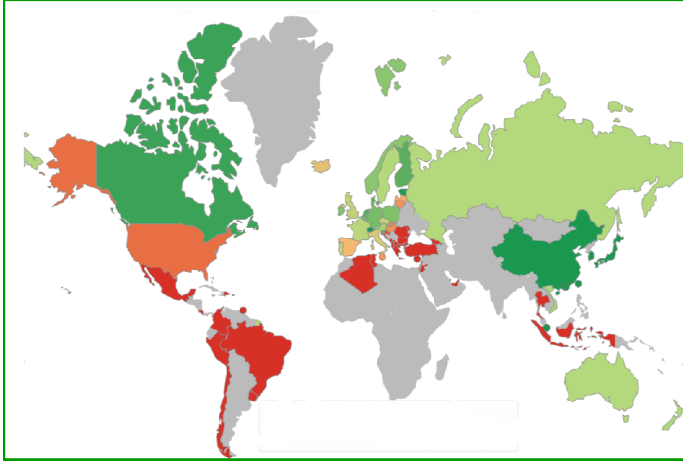

- PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) eğitimde hizmet kalitesinin ülke bazında ölçümü için kullanılan ve fen bilimleri, matematik ve okuduğunu anlama konularında eğitim sektörünün performansını değerlendiren bir ölçme programıdır. En son 2015 yılında 35'i OECD ülkesi olmak üzere 72 farklı ülkede 15 yaş civarı öğrenciler arasında yapılmış olan değerlendirme aynı zamanda kız ve erkek öğrencilerin, farklı sosyal çevrelerin ve göçmenlerin eğitime eşit erişimi konusunda da bilgi vermektedir.
- Türkiye'nin 2003-2012 döneminde düzenli olarak artış kaydeden PISA skorları 2015 yılında keskin bir şekilde düşmüştür. Aynı şekilde Türkiye'nin skorlarının OECD ülkeleri ortalamasıyla düzenli olarak azalan farkı, 2015 yılında önemli ölçüde açılmıştır.
- PISA başarısında okul öncesi eğitim, okula devamlılık, tekli eğitim ve öğretmenlerin niteliği gibi faktörler büyük önem arz etmektedir. OECD tarafından yapılan bir araştırmaya göre özel okul öğrencilerinin bireysel olarak PISA'da daha başarılı olduğu görülmekle birlikte, bu durumun özel sektörün eğitimdeki payının yüksek olduğu ülkelere net bir yansıması tespit edilememektedir.
- Veriler Türkiye'nin farklı sosyal çevrelerin ve kız-erkek öğrencilerin eğitime erişimi konularında akademik konuların aksine OECD ülkeleri ortalamasına göre daha iyi durumda olduğunu göstermektedir.

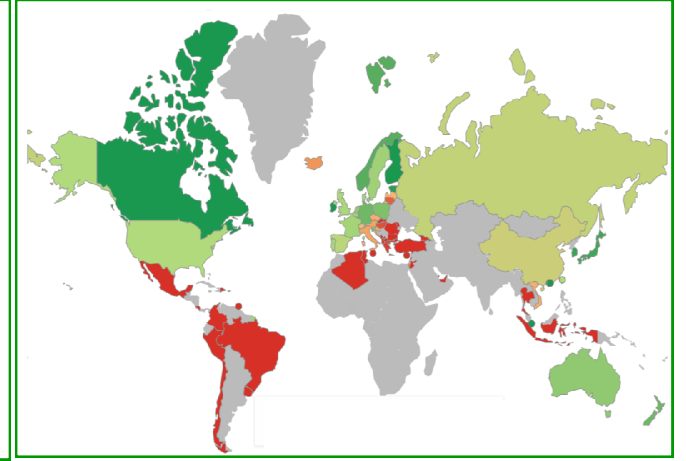
TÜRKİYE'DE GENEL EĞİTİM GÖSTERGELERİ

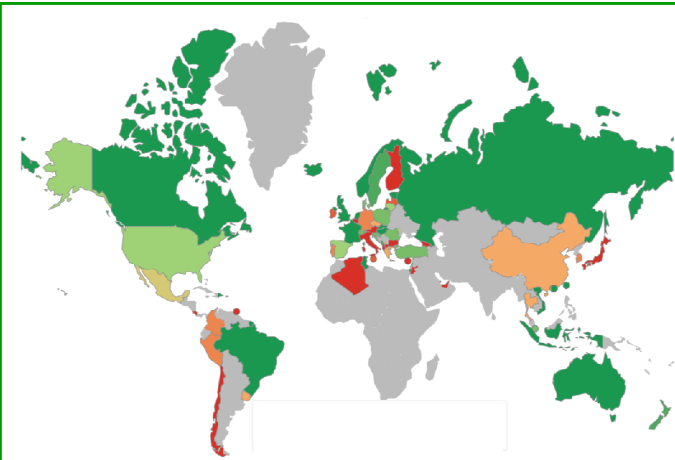
Fen Bilimleri

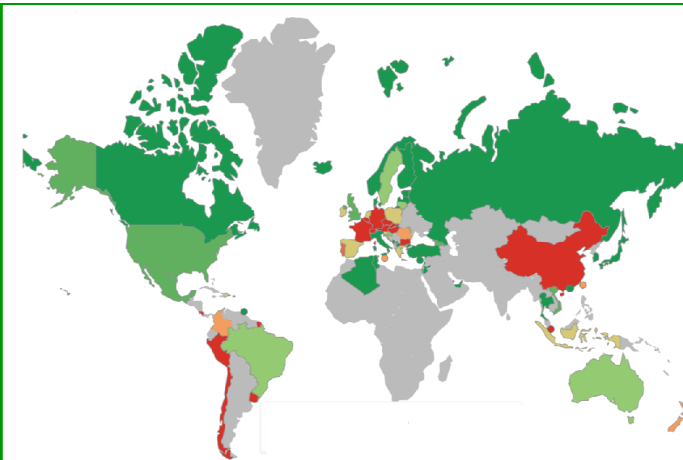
Matematik

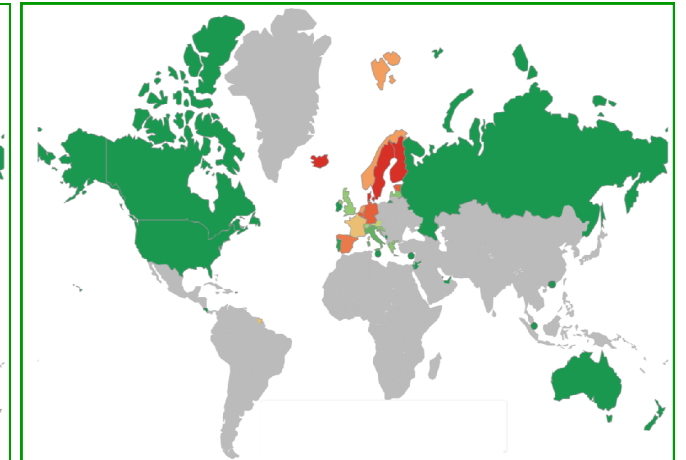
Okuduğunu Anlama

Kız-Erkek Öğrencilerin Eğitime Erişiminde Eşitlik

Farklı Sosyal Çevrelerin Eğitime Erişiminde Eşitlik

Göçmen Öğrencilerin Eğitime Erişiminde Eşitlik

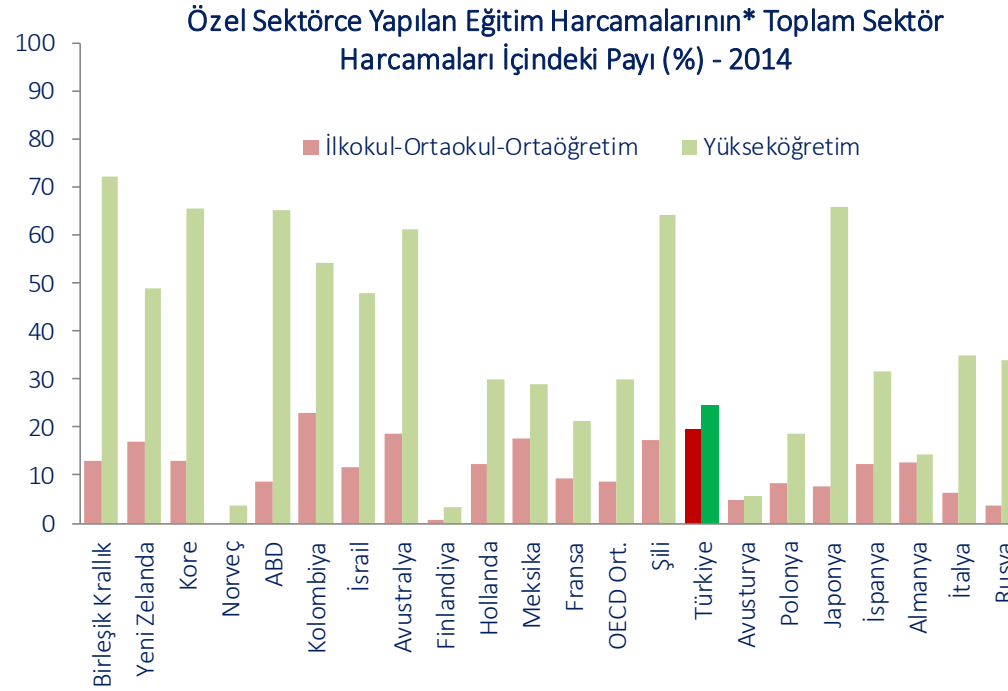
Kaynak: OECD

III. TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ

- Türkiye'de özel okul deneyimi ilk olarak yabancı ve azınlık okullarıyla Cumhuriyet öncesinde başlamıştır. İlk özel Türk okulu 1931 yılında ilk etapta ana okulu olarak faaliyete başlayan Ankara TED Koleji'dir.
- Özel okulların esas gelişimi 1961 Anayasası sonrasında sektörde yapılan düzenlemeyle birlikte eğitimin devletin gözetim ve denetimi altında serbest olduğu belirtilerek gerçekleşmiştir. 1962 yılında ilk özel yüksek okul kurulmuş, fakat özel yüksek okulların üniversite sayılıp sayılamayacağı tartışmaları ve üniversitelerin devlet eliyle kurulması yönetmeliği sebebiyle 1971'de özel yüksek okullar kapatılmıştır. 1982 Anayasası ile özel öğretim kurumu açılması serbest bırakılmış, Türkiye'nin ilk özel üniversitesi 1984 yılında Ankara'da kurulan Bilkent Üniversitesi olmuştur.
- 1985 sonrasında kanun, genelge gibi çeşitli düzenlemelerle özel okulların yaygınlaştırılması açıkça teşvik edilmiştir. 1988 tarihinde yapılan düzenleme özel okulların öğrenci ücretlerinde serbest bırakılması açısından önemli rol oynamıştır. Yapılan düzenleme ve teşviklerin etkisiyle sayıları hızla artan özel okullar, 1994 krizi sonrasında hanehalkı gelirin azalmasına bağlı olarak gerileyen talebin etkisiyle kapasitelerini doldurmakta sorun yaşamışlardır.
- 2000'li yıllarda Türkiye'de özel okulların düşük kapasite oranlarına dikkat çekilerek Türkiye'nin özel okullaşma oranının gelişmiş ülkelerin oldukça altında olduğuna işaret edilmiş, söz konusu dönemde eğitim sektöründe özel okulların desteklenmesi için yoğun çaba sarf edilmiştir.
- Türkiye'de özel eğitim kurumlarının payı 2014/15 eğitim-öğretim dönemine kadar %3-4 seviyesinin üzerine çıkamamıştır. 2014/15'te dershanelerin dönüşüm sürecinde özel eğitim kurumlarına talep, söz konusu kurumlara verilen teşviklerin de etkisiyle artmıştır. Özel eğitim kurumları mevcut durumda hangi bölgede olduklarına bakılmaksızın 5. Bölge kapsamındaki yatırım teşviklerden yararlanabilmekte ve özel okullarda okuyan öğrencilere belli kriterler dahilinde eğitim-öğretim desteği sağlanmaktadır. MEB söz konusu teşviklerle özel okulların mevcut durumda %7,6'ya ulaşan payının 2023 yılına kadar %15'e ulaşmasını hedeflemektedir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ

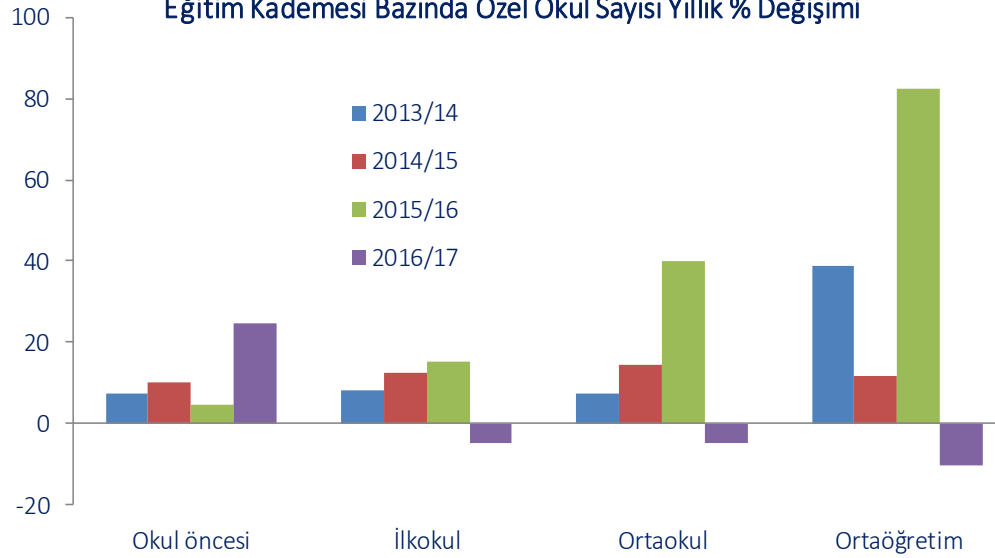
Kaynak: OECD (*) Hanehalkı ve özel kuruluşların eğitim kurumlarına yönelik harcamaları

- Eğitim kurumlarına yönelik harcamalarda özel sektörün payı açısından değerlendirildiğinde ise, Türkiye ilk ve ortaöğretimde OECD ortalamasının üzerinde, yükseköğretimde ise OECD ortalamasının oldukça altında yer almaktadır.

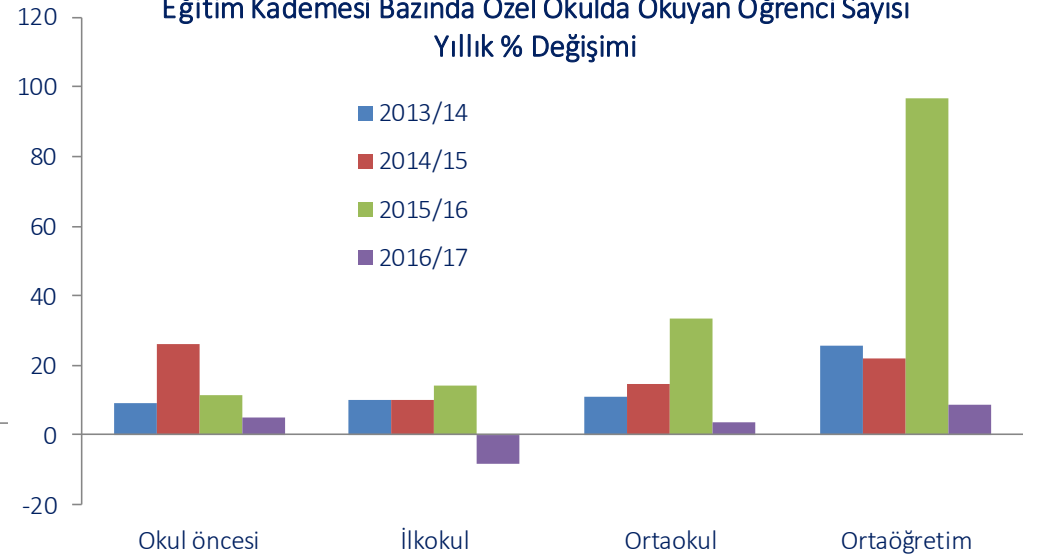
TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ

Eğitim Kademesi Bazında Özel Okul Sayısı Yıllık % Değişimi

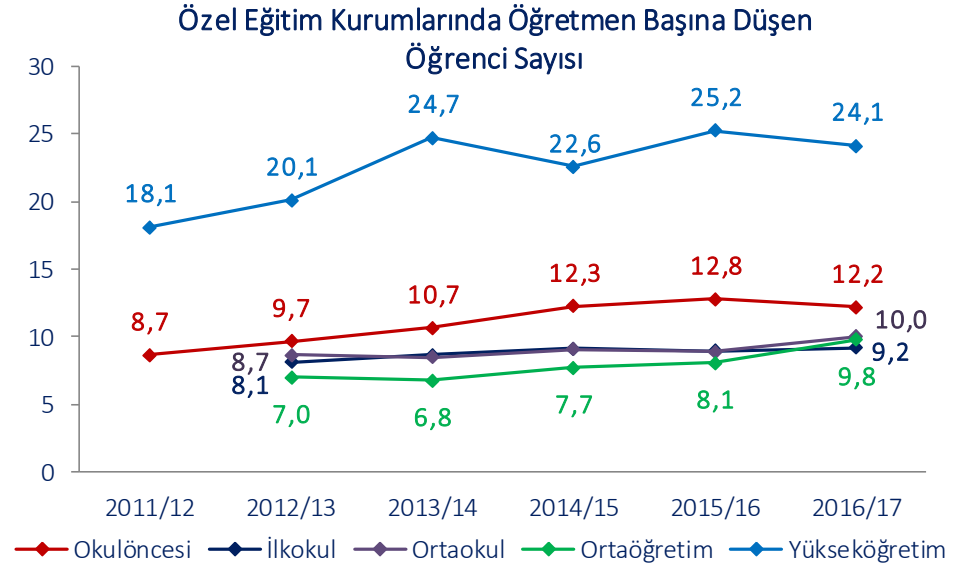
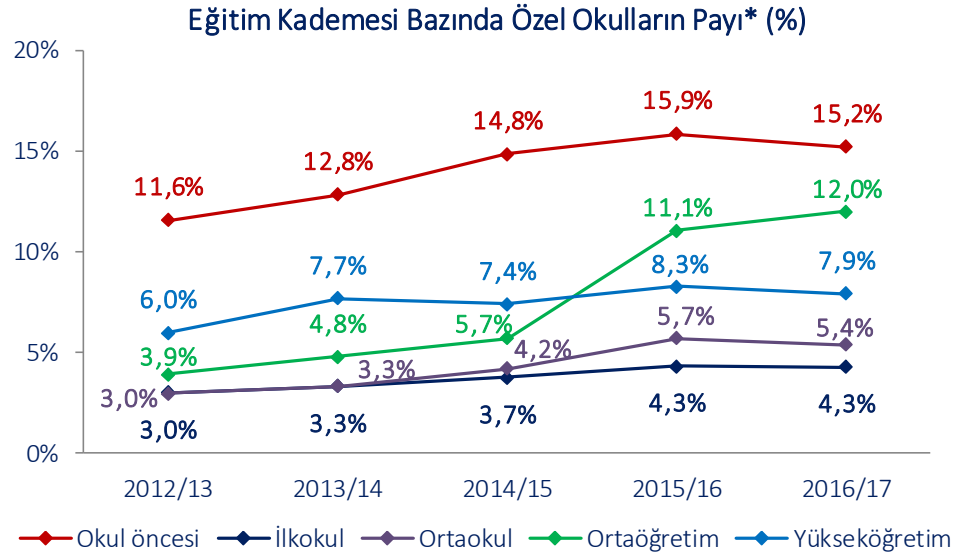
Kaynak: MEB, YÖK

Eğitim Kademesi Bazında Özel Okulda Okuyan Öğrenci Sayısı Yıllık % Değişimi

- 2016/17 döneminde Türkiye'de 4.630'u okul öncesi, 1.324'ü ilkokul, 1.481'i ortaokul ve 2.618'i ortaöğretim (2.246'sı genel ve 372'si mesleki ve teknik) olmak üzere örgün eğitim veren 10.053 özel eğitim kurumu bulunurken, bu okullarda 201 bini okul öncesi, 213 bini ilkokul, 289 bini ortaokul ve 514 bini ortaöğretim (112 bin genel ve 403 bin mesleki ve teknik) olmak üzere 1,2 milyonu aşkın öğrenci eğitim görmektedir.
- Türkiye'de mevcut durumda özel okul ücretlerinin ortalama 10-15.000TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yükseköğretim haricinde sektörün büyüklüğünün 15 milyar TL civarında olduğu tahmin edilmektedir.
- Mart 2014'de yapılan düzenleme ile 2015/16 dönemi itibarıyla dersanelerin temel liselere dönüştürülmesi özel ortaöğretim okul ve öğrenci sayısındaki artışta etkili olmuştur. Temel liselerin diğer özel ortaöğretim kurumlarına göre daha uygun fiyatlı olması ve her bütçeye uygun bir özel okulun varlığı özel eğitim kurumlarına talebi artırmıştır. 2016/17'de bazı eğitim kurumlarının kapatılmasıyla sayıları azalan özel okulların sektördeki payı 2017/18'de rekor sayıda (1.777) yeni okulun açılmasıyla %8'e yükselmiştir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ

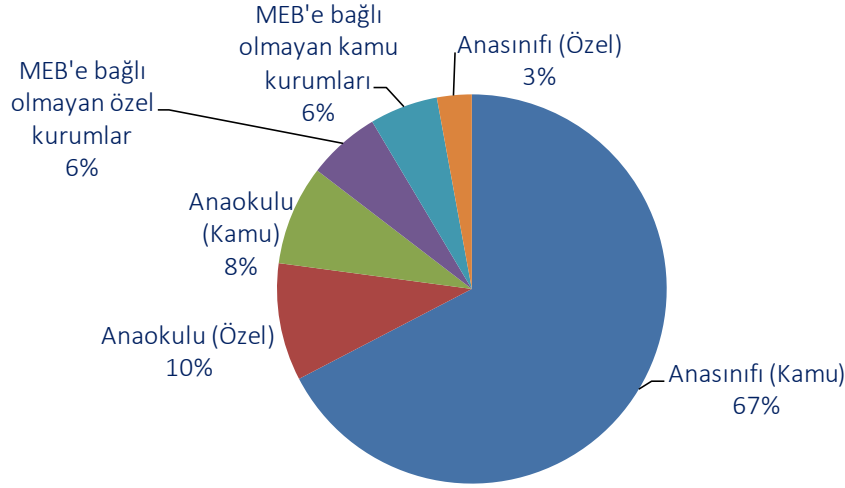

Kaynak: MEB, YÖK (*) Öğrenci sayısı açısından değerlendirilmiştir.

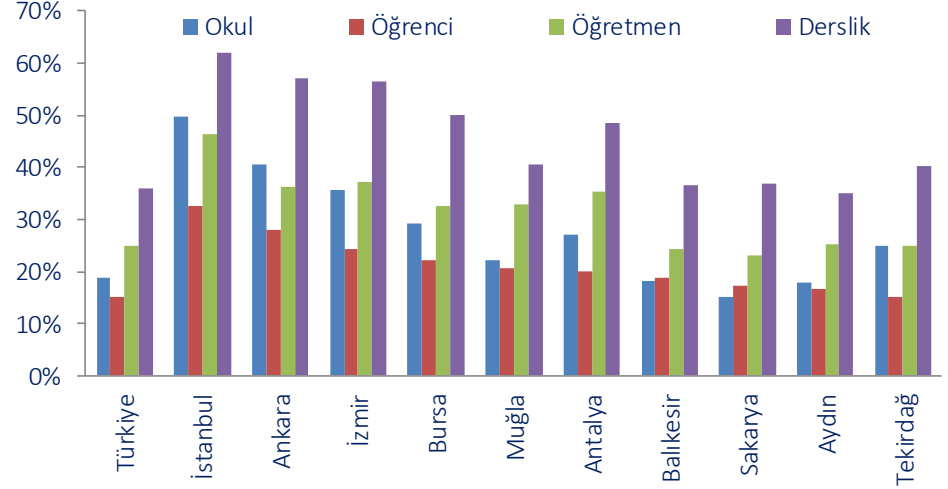
- Türkiye'de yükseköğretim öncesinde örgün eğitim veren toplam 63.151 eğitim kurumunun %15,9'u özel sektöre aittir. Herhangi bir örgün eğitim programına dâhil olan (açık öğretim hariç) 15,9 milyon öğrencinin %7,6'sı özel okullarda eğitim görmekte, toplam 989 bin öğretmenin %12,2'si özel okullarda görev almaktadır.
- Türkiye'de dershanelerin dönüşümü sürecinde 2015/16 itibarıyla özel okulların sektör içindeki payı ortaöğretim seviyesinde belirgin bir şekilde artış kaydetmiştir. 2016/17'de bazı ilk ve ortaokulların kamulaştırılması söz konusu eğitim kurumlarında özel sektörün payını düşürürken, ortaöğretimdeki bir çok kurumun özel sektör idaresinde faaliyet göstermeye devam ettiği kaydedilmektedir.
- Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı büyük derslikler nedeniyle yüksek eğitim kurumlarında diğer seviyelere göre daha yüksektir. Bu oranın son yıllarda tüm özel eğitim kurumlarında artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Okul Öncesi Eğitim Kurumları Dağılımı (%) - 2016/17

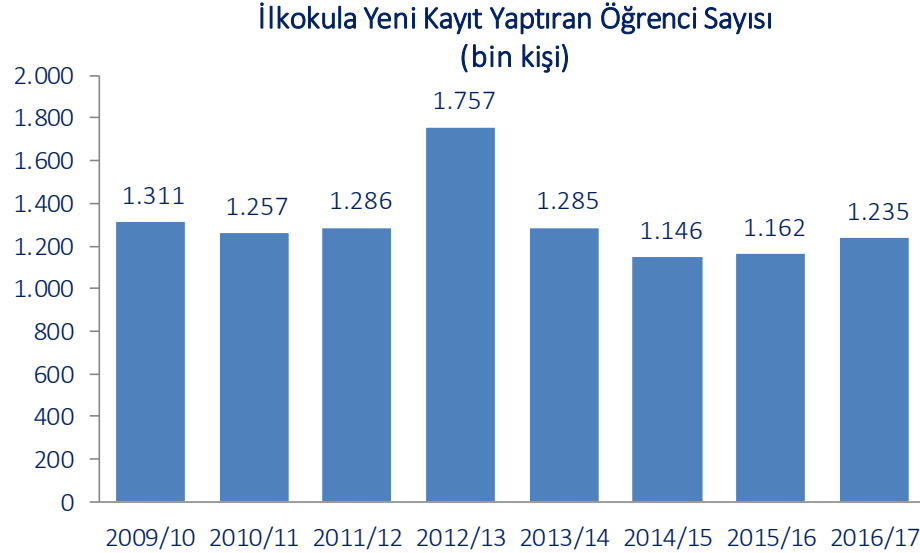

Kaynak: MEB

İller Bazında Okul Öncesi Eğitimde Özel Sektörün Payı (%)
2016/17

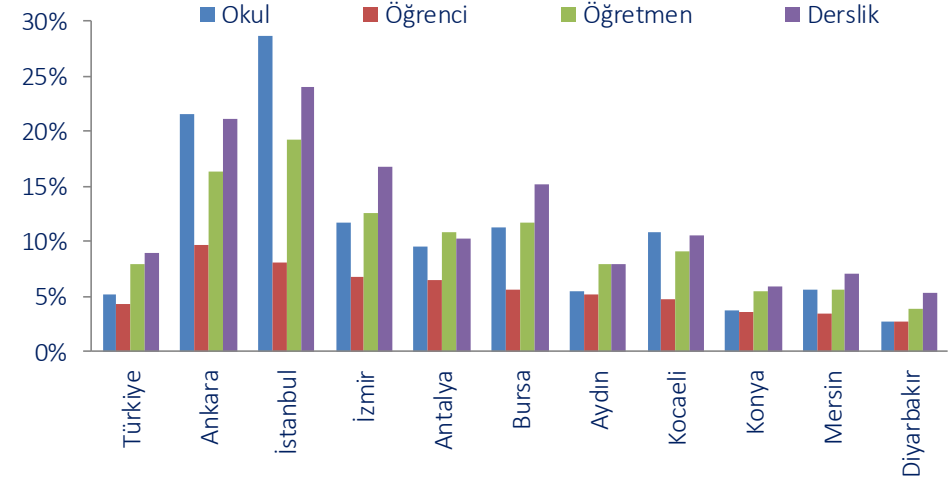
- Okul öncesi eğitim, isteğe bağlı olarak 36-66 aylık çocukların bedensel ve zihinsel aktivitelerle ilköğretim dönemine hazırlanmasını sağlayan eğitimi kapsamaktadır.
- Okul öncesi eğitimde öğrenci sayısı dikkate alındığında özel sektörün payı 2016/17'de %15,2 ile %7,6 olan toplam sektör ortalamasının üzerindedir. Özellikle İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde özel okulların payı %25'in üzerine çıkmaktadır.
- Türkiye'de son dönemde çalışan anne sayısının artması okul öncesi eğitim kurumlarının yaz döneminde de faaliyet gösterebilmesine olanak sağlamaktadır.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - İLKOKUL

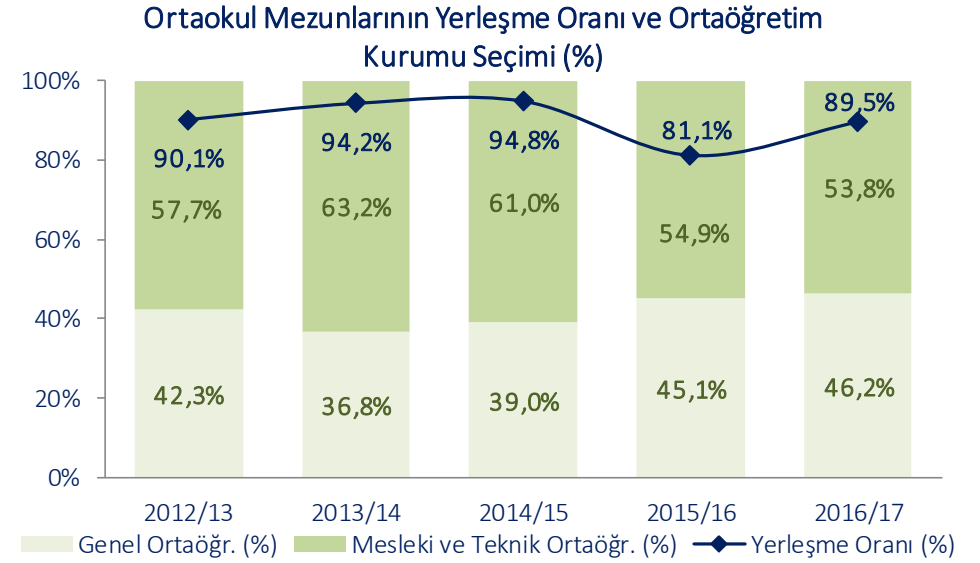
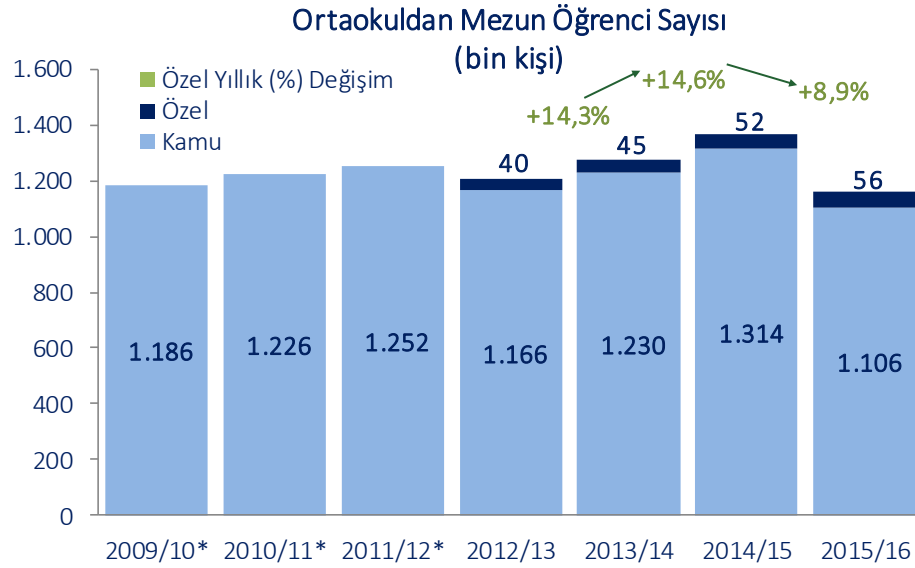
Kaynak: MEB

İller Bazında İlkokulda Özel Sektörün Payı (%) - 2016/17

- 2012 yılında yapılan düzenlemeyle Türkiye’de ilkokul eğitimine başlangıç yaşı 66 ay olarak belirlenmiş, velilerin iznine bağlı olarak 60-66 ay arası çocukların da ilkokula başlayabilmeleri mümkün hale getirilmiştir. Bu durum ilgili yılda ilkokullara kayıt olan öğrenci sayısının yüksek gerçekleşmesine neden olmuştur.
- Türkiye’de okullaşma oranının en yüksek olduğu eğitim kurumları ilkokullardır. 2016/17’de ilkokul düzeyinde Gümüşhane %58,96 oranla en düşük, Şanlıurfa ise %94,74 ile en yüksek net okullaşma oranına sahip il olmuştur.
- Özel sektörün ilkokullardaki payı okul sayısı açısından %5,2, öğrenci sayısı açısından %4,3 ile diğer seviyelerdeki payların oldukça altında kalmaktadır. Öğrenci sayısı açısından özel sektör payının Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde dahi %8-10 gibi düşük seviyelerde olduğu gözlenmektedir.

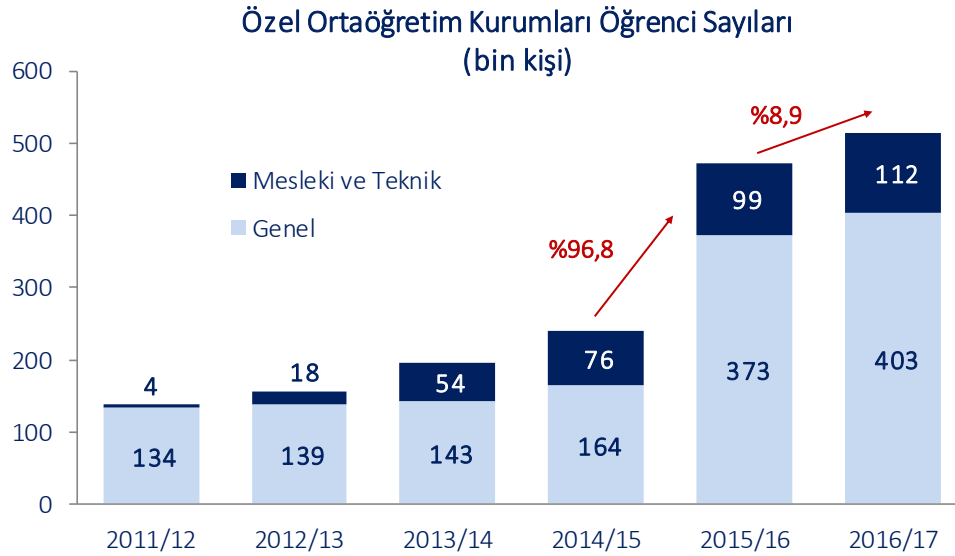
TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - ORTAOKUL

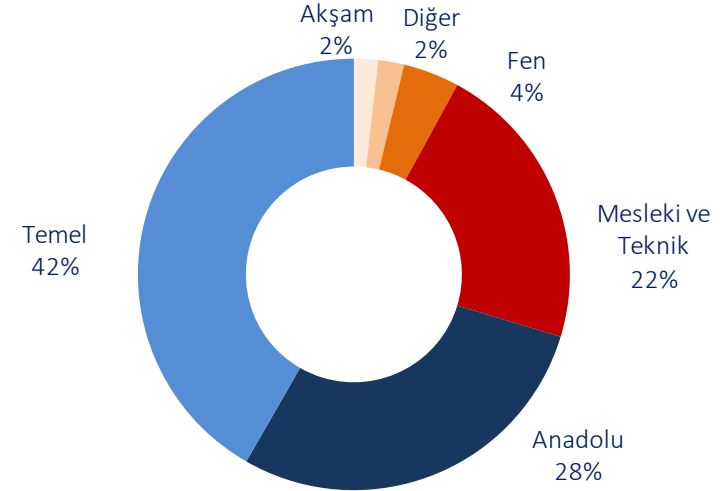
Kaynak: MEB (*) MEB istatistiklerinde özel ortaokul öğrenci sayısı verisi 2012/13 dönemi itibarıyla yayımlanmaya başlamıştır.

- 2016/17'de ortaokulda özel sektörün payı okul sayısına göre %8,3, öğrenci sayısına göre %5,4'tür. İller bazında özel sektörün ortaokullardaki payı ilkokuldakine paralel bir görünüm sergilemektedir.
- Son yıllarda özel ortaokul mezunu sayısı artış kaydederken, 2015/16 döneminde kamu ortaokullarından mezun öğrenci sayısında görülen %16 oranındaki sert düşüş dikkat çekmektedir.
- 2014/15'te en yüksek ortaokul mezunu sayısına ulaşılmasına rağmen söz konusu öğrencilerin 2015/16'da ortaöğretim kurumlarına yerleşme oranı mesleki ve teknik liselere yapılan kayıt sayısındaki düşüş sebebiyle %81,1 seviyesine kadar gerilemiştir. Bu durum öğrencilerin %19'unun ortaokuldan sonra açık liselere yöndiklerine veya eğitimlerine devam etmediklerine işaret etmektedir. Son yıllarda mesleki ve teknik liselere yapılan kayıt sayısındaki düşüşte söz konusu liselerden mezun öğrencilerin sınavsız geçişle ön lisans programlarına kayıt olabilmelerini sağlayan düzenlemenin 2016/17'de kaldırılmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - ORTAÖĞRETİM

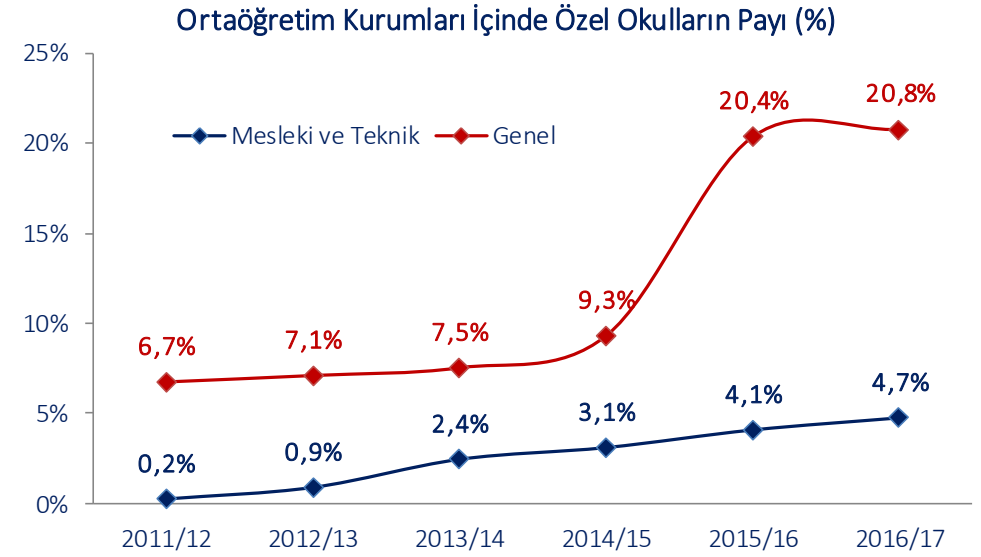
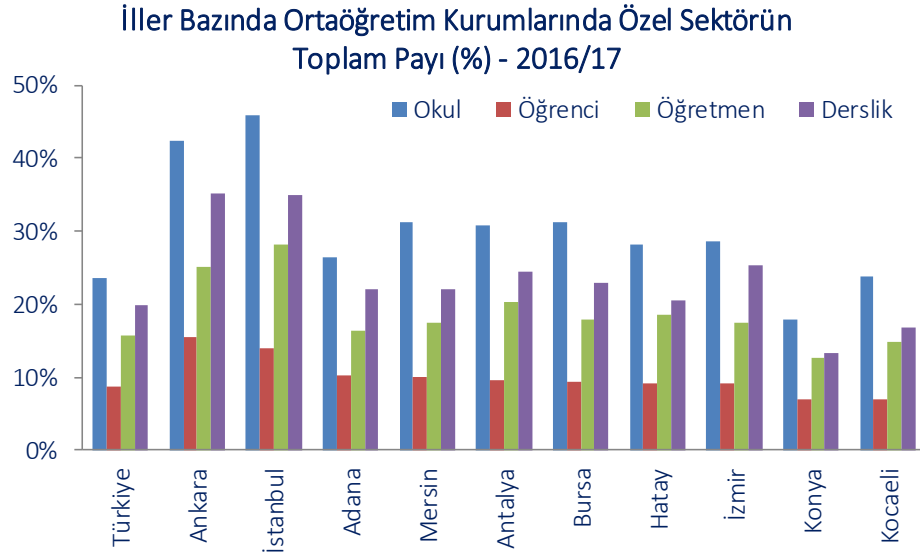
Öğrenci Sayısı Açısından Özel Ortaöğretim Kurumlarının Payı (%) - 2016/17

- Türkiye'de 4+4+4 sistemine geçilmesi k12 olarak adlandırılan 12 yıllık özel okul yatırımlarını da hızlandırmıştır. Ayrıca, dershanelerin dönüşüm sürecinde 2015/16'da özel ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci sayısının %97 oranında sert bir şekilde yükseldiği gözlenmiştir. 2016/17'de kapatılan okullar özel ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenci sayısındaki yıllık artışın ivme kaybetmesinde etkili olmuştur.
- Türkiye genelinde yaklaşık 515 bin özel lise öğrencisi içindeki en yüksek payı %42 ile özel temel lise öğrencileri alırken, bu liseleri %24 payla özel Anadolu liseleri ve %22 payla özel meslek liseleri takip etmektedir.
- Türkiye'de 2010 yılından itibaren tek sınav olan Seviye Belirleme Sınavı'nın (SBS) yerine 2013/14'te Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sistemi getirilmiştir. Bu kapsamda özel okullar dâhil tüm ortaöğretim kurumlarına merkezi sınavlar ile öğrenci kabul edilmeye başlanmıştır. 2017/18'de sınav sisteminde yapılan değişikliklerle öğrencilerin isteğe bağlı olarak sınava katılacağı, başarılı öğrencilerin merkezi sınavla seçilmiş okullara (600 okul) yerleşebileceği, öğrencilerin büyük çoğunluğunun adrese dayalı olarak liselere geçiş yapacağı bir yapıya geçilmiştir. Yeni sistemde okul sosyal ve başarı puanının öne çıkmasının ve adrese bağlı yerleşmek istemeyen öğrencilerin özel okullara yönelik talebi artıracığı öngörülmektedir.

Kaynak: MEB

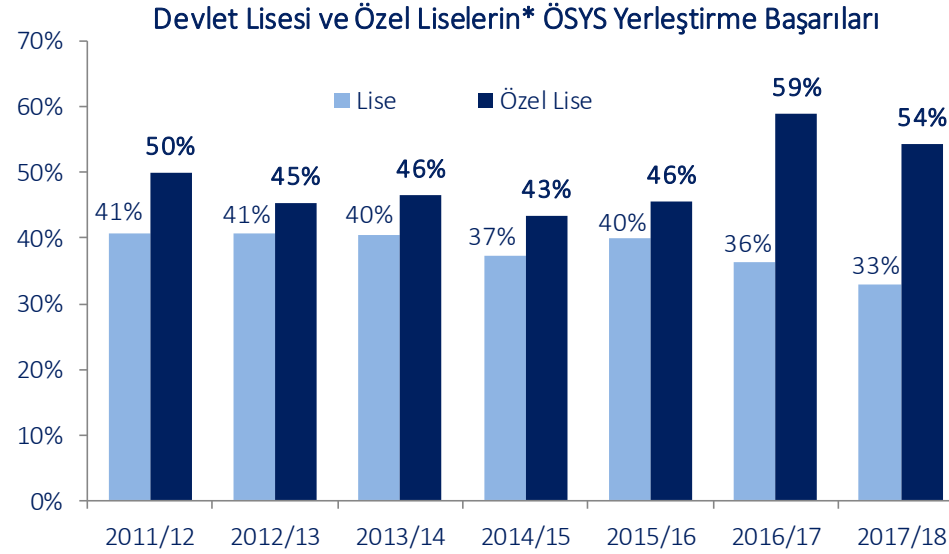
TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - ORTAÖĞRETİM

Kaynak: MEB

- Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında özel okulların payı okul sayısında %23,6 iken, öğrenci sayısında %9,1 düzeyindedir. İl bazında öğrenci sayısı açısından özel ortaöğretim kurumlarının payı sadece İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa'da %10'un üzerine çıkabilmektedir.
- 2015/16'da dershanelerin dönüşüm süreci ile birlikte genel lise sayısı ve söz konusu liselerde okuyan öğrenci sayısı yaklaşık iki katına çıkmıştır. 2016/17 itibarıyla genel liselerde özel okulların payı %20,8'e kadar yükselmiştir.
- Yurt içi işgücü piyasasında özel sektörün artan ara eleman ihtiyacı nedeniyle 2012/13 itibarıyla özel mesleki ve teknik liselere eğitim-öğretim teşviki verilmeye başlanmıştır. Öte yandan, özel meslek lisesi yatırımlarının yüksek maliyetli olması ve öğrencilerin zaten ücret vermeden kamuya ait istedikleri meslek liselerine girebilmeleri özel meslek liselerini finansal açıdan zorlamaktadır.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - ORTAÖĞRETİM

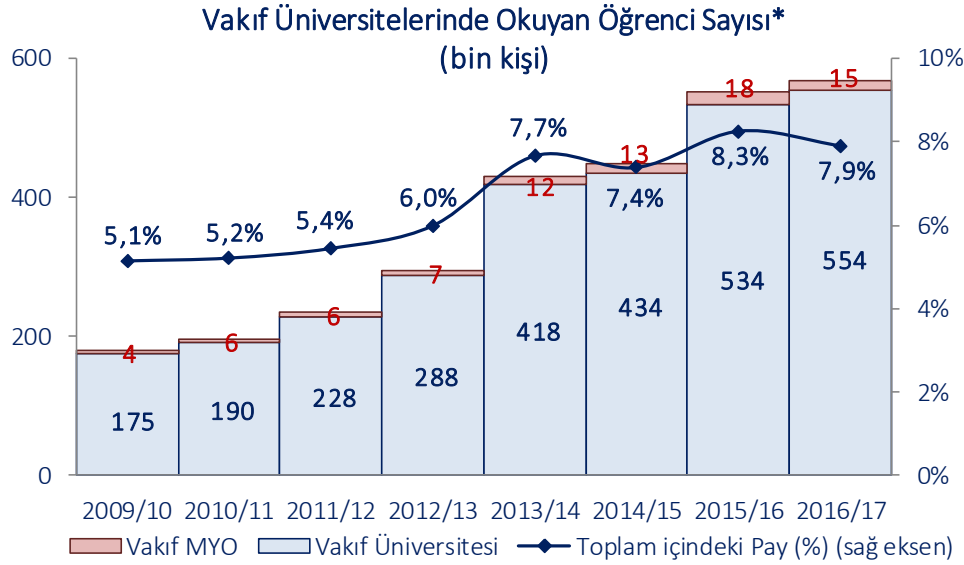

Kaynak: ÖSYM (*) Özel temel liseler, özel lise grubunda takip edilmektedir.

- Türkiye’de özel ortaöğretim kurumlarının yükseköğretim kurumlarına geçiş sistemi çerçevesinde girdikleri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarında (ÖSYS - Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS)) başarıları oldukça yüksektir. 2017/18 başında değiştirilen üniversiteye geçiş sisteminin sınavsız geçiş hakkı da kaldırılmış olan meslek lisesi öğrencilerinin sınav başarısını olumsuz etkileyebileceği değerlendirilmektedir.
- Dershanelerin dönüşüm sürecinde ortaya çıkan özel temel liselerden mezun olan öğrencilerin de yükseköğretime geçiş sınavlarında oldukça başarılı oldukları kaydedilmektedir. Bunun yanı sıra görece daha uygun fiyatta eğitim vermeleri söz konusu liselere talebi ve sektördeki rekabeti artırmaktadır. Bu süreçte devlet liselerinin performansının ise belirgin bir düşüş kaydettiği gözlenmektedir.
- Özel liselerin yerleştirme oranları 2017/18’de bir miktar düşüş kaydetmiştir. Bu durumda öğrencilerin bir kısmının yurtdışı eğitime yönelmeleri, bazı bölümlere getirilen başarı sıralamaları ve YGS sonucuna göre öğrenci alımı yapan bazı bölümlerin LYS’ye kaydırılmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

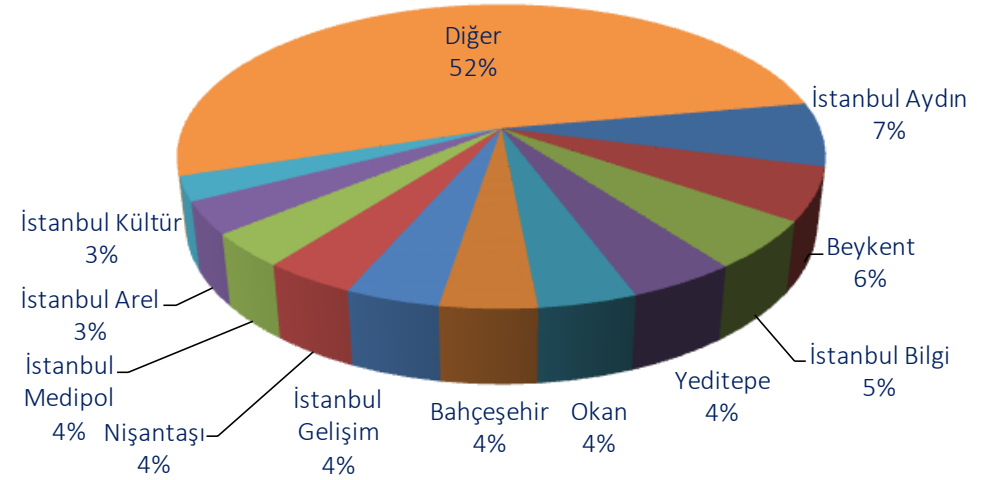
TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - YÜKSEKÖĞRETİM

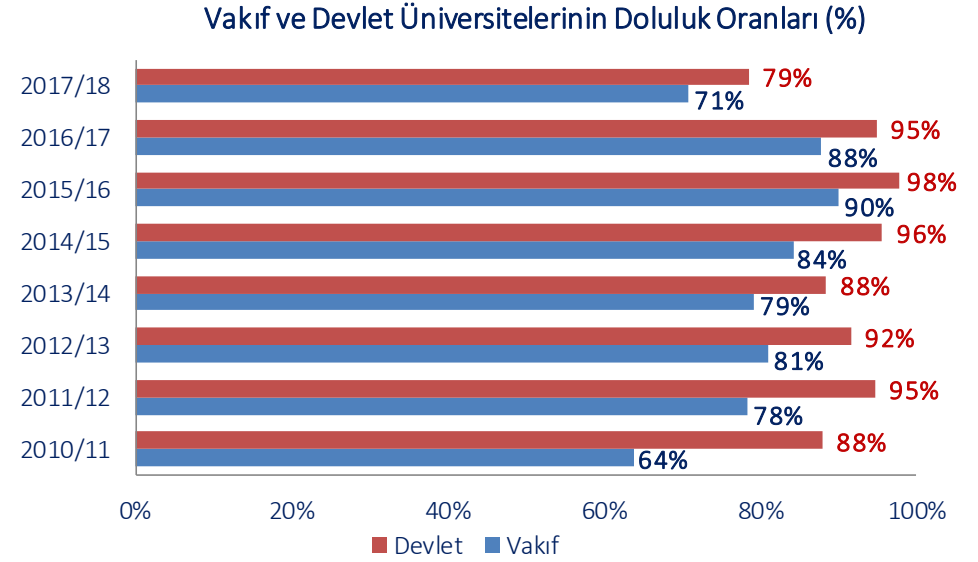
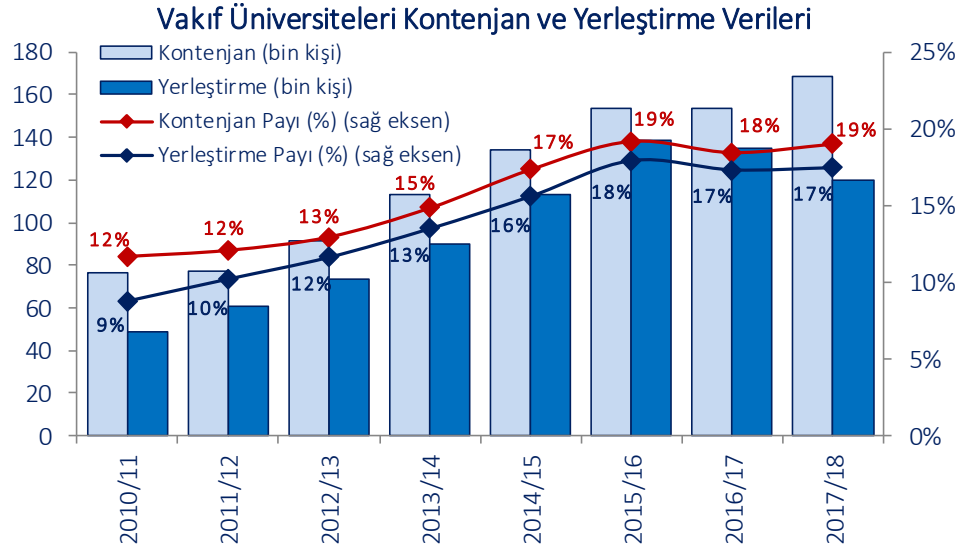
Kaynak: YÖK (*) Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri toplam verisidir.

Not: MYO, Meslek Yüksek Okulu kısaltması olarak kullanılmıştır.

- YÖK'e bağlı olarak faaliyet gösteren özel yükseköğretim kurumları, öğretim ücreti dışında çeşitli vakıf ve hayırseverlerden gelen destek ve bağışlarla oluşturulan fonlarla finanse edilmektedir.
- Türkiye'de vakıf üniversitelerinin yükseköğretim içerisindeki payı 2015/16 döneminde kayıtlı öğrenci sayısına göre %8'in üzerine yükselmiştir.
- Vakıf üniversitelerinin öğrenci sayısı açısından pazar payı incelendiğinde, İstanbul'daki vakıf üniversitelerinden fiyatları görece daha uygun olanların ön plana çıktığı gözlenmektedir.

Öğrenci Sayısı Bazında Vakıf Üniversitelerinin Pazar Payı*
(%) - 2016/17

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - YÜKSEKÖĞRETİM

Kaynak: ÖSYM

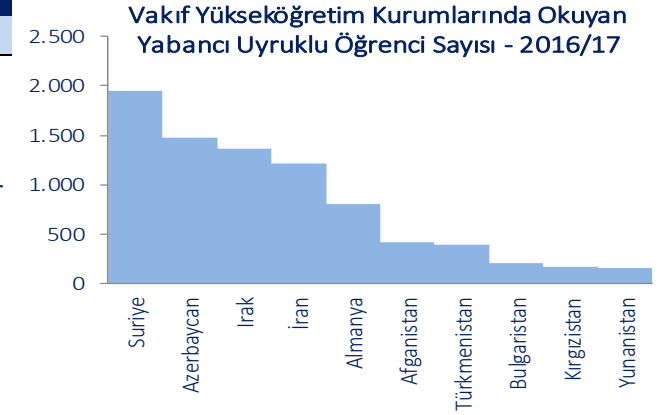
- Türkiye’de vakıf üniversitelerinin kontenjanları 2016/17 dönemindeki duraklama haricinde 2010 yılından bu yana düzenli olarak artış kaydetmiştir. Söz konusu üniversitelerin yerleştirme performansı ise son iki yıldır gerilemektedir.
- Üniversitelerin öğrenci alımında yerleştirme öncesinde ilan ettikleri taban puanlara göre alım yapmaları ve ücretsiz olan devlet üniversitelerine talebin daha yüksek olması vakıf üniversitelerinde genel olarak devlet üniversitelerine göre daha çok boş kontenjan kalmasına neden olmaktadır. Öte yandan, 2017/18’de hem devlet hem de vakıf üniversitelerinin doluluk oranlarında belirgin bir düşüş olduğu gözlenmektedir.
- Bu durumun belli bölümlere girişte getirilen başarı sıralamalarının yanı sıra meslek liselerinin sınavsız geçiş hakkının kaldırılmasından ve nitelik kaygılarıyla öğrenci talebinin düşmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - YÜKSEKÖĞRETİM

2016/17 ve 2017/18'de Kurulan Vakıf Üniversiteleri

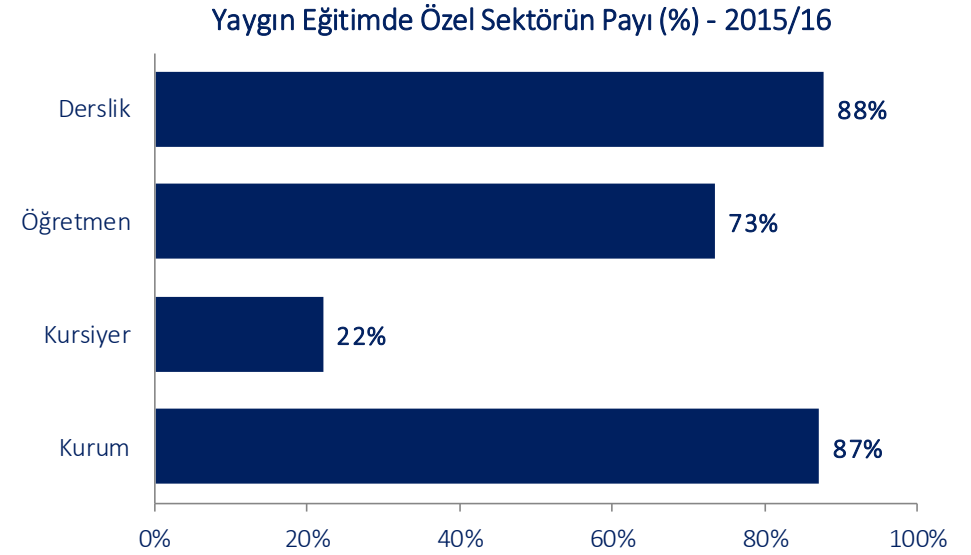
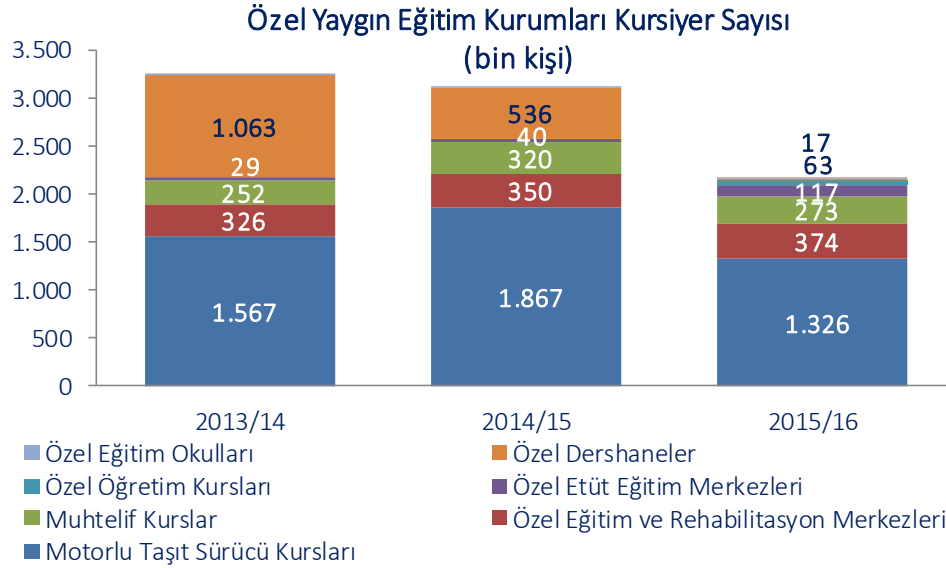
Kurucu	Okul Adı	İl
Engelsiz Eğitim Vakfı	İstanbul Kent Üniversitesi	İstanbul
Fenerbahçe Eğitim Kültür ve Sağlık Vakfı	İstanbul Fenerbahçe Üniversitesi	İstanbul
Hacegan Vakfı	Semer kand Bilim ve Medeniyet Üniversitesi	İstanbul
İlke Eğitim ve Sağlık Vakfı	Kapadokya Üniversitesi	Nevşehir
Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezi Araştırma Geliştirme Eğitim Kalkınma ve Dayanışma Vakfı	OSTİM Teknik Üniversitesi	Ankara
Plato Vakfı	İstanbul Ayvansaray Üniversitesi (Plato Meslek Yüksekokulu)	İstanbul
Sevgi Vakfı	Lokman Hekim Üniversitesi	Ankara
Türkiye Lojistik Araştırmaları ve Eğitim Vakfı	Beykoz Üniversitesi	İstanbul
Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Vakfı (TJBTV)	Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi*	İstanbul

Kaynak: ÖSYM (*) YÖK'ten bağımsız olarak vakıf tarafından yönetilecek özel statülü devlet üniversitesi.

- 2017/18 döneminde Türkiye'de özellikle İstanbul'da çeşitli vakıflara ait yeni üniversitelerin faaliyete geçmesi beklenmektedir.
- Türkiye'de yükseköğretim kurumları uluslararası eğitim rekabetinde halen düşük bir seviyede bulunmaktadır. Öte yandan, Avrupa ülkelerine göre harç ve ek maliyetlerin düşük olması özellikle Ortadoğu ülkeleri ve Türki Cumhuriyetleri öğrencilerinin Türkiye'ye ilgisini artırmaktadır. Mevcut durumda yurt içinde yükseköğretimde %1,5 olan yabancı öğrenci payının 2023'e kadar %5'e çıkarılması hedeflenmektedir.
- Yurt içi ve dışında yabancı öğrenciye yönelik eğitim yatırımları 2012 yılında "döviz kazandırıcı faaliyet" olarak destek kapsamına alınmıştır. Yurt içindeki yükseköğretim kurumlarına yönelik düzenlenen destek kapsamında pazara giriş, tanıtım, pazarlama ve yurt dışı birime yönelik çeşitli teşvikler bulunmaktadır.
- Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) 2015 yılında Türkiye'nin en büyük hizmet ihracatçıları listesine göre, eğitim hizmetleri alanında Türkiye'nin en büyük ihracatçı firmaları sırasıyla Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi ve İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi gibi vakıf üniversiteleri olmuştur. Eğitim hizmetleri ihracatı hem Türkiye'de yabancılara verilen hem de Türk kişi ve kurumlarının yurt dışında verdikleri hizmeti kapsamaktadır.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - YAYGIN EĞİTİM

- Türkiye’de eğitim sisteminin sınav başarısı üzerine kurulu olması, öğrencileri örgün eğitime takviye olarak yaygın eğitime yönlendirmektedir.
- 2013 yılında başlayan dershanelerin dönüşüm sürecinde etüt merkezi/özel kurs olarak kalmayı tercih etmiş fakat özel okul olmak için MEB’in öne sürdüğü şartları sağlayabilmek için ek süre isteyen kurumlara 4 yıl geçiş süreci tanınmıştır. Söz konusu sürenin Temmuz 2017’de dolmasıyla birlikte özel etüt merkezleri sosyal gelişim merkezlerine dönüştürülürken, özel öğretim kursları ise matematik, fizik, kimya gibi tek bir branşta uzmanlaşacak şekilde yeniden organize edilmiştir.
- Dershanelerin kapanışı kursiyer sayısında belirgin bir düşüşe neden olmuş, özel sektörün yaygın eğitimdeki payı 2014/15’teki %36 seviyesinden %22’ye gerilemiştir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - YATIRIMLAR

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı (*) Kasım ayı itibarıyla 12 aylık yıllıklandırılmış.

- Özel eğitim kurumları (kreş dahil okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise) 2012 yılında yapılan bir düzenleme ile yatırım teşvikleri kapsamında “öncelikli yatırım” kapsamına alınmıştır. 6. Bölge hariç özel sektörün eğitim yatırımları hangi bölgeye yapıldığı fark etmeksizin 5. Bölge yatırım teşviklerinden faydalanabilmektedir. KDV ve gümrük vergisi muafiyeti, yatırım yeri tahsisi, okulun faaliyete geçmesinden itibaren ilk 5 yıl boyunca kurumlar ve gelir vergisi indirimi uygulanan teşvikler arasındadır.
- Eğitim sektörüne yapılan yatırımlar 2010 yılından itibaren ivme kazanmıştır. Dershanelerin kapanma süreciyle birlikte 2015 yılında hızla artan yatırımlar, 2016 yılında bir miktar geriledikten sonra 2017 yılında tekrar hareketlenmiştir. Ekonomi Bakanlığı’nın yatırım teşvik programı kapsamında eğitim sektörüne yapılan yatırımların 2016’da %2,7 olan payı 2017 yılının Ocak-Kasım döneminde %3,6’ya yükselmiş, bu dönemde eğitim sektörü enerji, sağlık ve doküman-giyimden sonra en çok yatırım teşviki verilen alt sektör olmuştur.
- MEB’in önümüzdeki dönemde okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi ve 2019’a kadar ikili eğitimi sonlandırma hedefleri çerçevesinde toplamda 58 bin yeni dersliğe ihtiyacı olduğu ifade edilmektedir. Artan derslik ihtiyacına karşın bu ihtiyacın kamu kaynakları ile karşılanmasının güçlüğü özel okulların eğitim sistemindeki payının artmasını sağlayabilecektir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - YATIRIMLAR

Eğitim Sektöründe Satın Alma ve Birleşmeler					
Satın Alınan Firma	Yıl	Alan Firma	Menşei	Pay (%)	Açıklanma Tarihi
Doğa Koleji	2011	Turkven	Türkiye	80%	Mar.11
	2016	Metal Yapı Konut	Türkiye	100%	Ağu.16
Konsensus Öğretim Yatırımları	2011	International Education Systems	Hollanda	55%	Mar.11
Bahçeşehir Koleji	2011	Carlyle Group	ABD	48%	Eki.11
	2016	Enver Yücel	Türkiye	48%	Haz.16
GTG Eğitim Danışmanlık	2013	Trenkwalder International	Avusturya	20%	Oca.13
Doğuş Üniversitesi	2013	Fethi Şimşek	Türkiye	100%	May.13
Mektebim Okulları	2015	Saudi Economic & Development/Gelişim ve Başarı Eğitim Yatırım	Suudi A./Türkiye	30%	Nis.15-Ara.15
	2015	Sancak Grup	Türkiye	30%	Ara.15
Çukurova Bilfen Koleji	2015	Mektebim Okulları	Türkiye	100%	Kas.15

Kaynak: EY, Deloitte

- Türkiye eğitim sektörüne yabancı ilgisi 2011 yılında Doğa Koleji'nin IFC ve EBRD gibi hissedarları olan bir sermaye şirketine ve Bahçeşehir Koleji'nin ABD'li bir varlık yönetimi grubuna satılmasıyla ivme kazanmıştır. Yabancı yatırımcıların sektöre yüksek ilgisine rağmen eğitim sektörünün stratejik bir sektör olması sebebiyle sektörde yabancı yatırımcıya yer verilmesinin uygun olmadığı düşüncesi çerçevesinde yabancı yatırımcıların hisselerini Türk yatırımcılara devretmesine karar verilmiştir. Aralık 2016'da yabancı uyruklu kurumlarla ortaklığın tespiti halinde özel okullara cezai yaptırım uygulanması ve işyeri ruhsatlarının iptal edilmesi yönünde bir düzenleme yapılmıştır. Yabancıların eğitim sektörüne yatırım yapabilmesine yönelik kanunun değişmesi halinde sektöre yatırımların başta yükseköğretim kurumlarında olmak üzere hız kazanacağı düşünülmektedir.
- Türkiye'de özel okul açılışı belli standartlar dâhilinde izne tabidir. Bir özel ilkokul/ortaokulun yatırımı 10-30 milyon TL arasında değişirken, kampüs formatındaki yükseköğretim kurumlarının yatırım maliyeti 70-80 milyon dolara ulaşabilmektedir.
- Yurt içinde özel okul sayısı dershanelerin temel liseye dönüşümü, özel sektöre verilen yatırım teşvikleri ve sektöre verilen eğitim-öğretim teşviklerinin etkisiyle artmaktadır. Sektör mevcut durumda başta franchising olmak üzere farklı şekillerde bayileşerek büyümesini sürdürmektedir. Diğer taraftan, sektörde bayilik verilmesi durumunda dahi yatırımcıların eğitim sektöründe uzmanlaşmış olmasının önemine dikkat çekilmektedir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - TEŞVİKLER/KURUM TEŞVİKLERİ

- MEB Mart 2009'da yayımlanan bir düzenlemeyle kamu-özel ortaklığı modeliyle 'Eğitim Kampüsleri' projesi kapsamında, eğitim kurumlarının şehir dışına taşınıp yemekhane, spor alanları, kütüphane vb. gibi yan alanlarla birlikte tam bir kampüs formatında faaliyete geçmeleri için çalışma başlatmış, özel sektör kaynaklarıyla gerçekleştirilecek kampüslerin 20 yıllık kira süresi sonrasında kamuya devredilmesi tasarlanmıştır. İlk olarak İstanbul, İzmir, Adana, Kocaeli, Aydın, Şanlıurfa, Erzurum ve Muğla'da olmak üzere toplam 20 ilde gerçekleştirilmesi planlanan projede 2013 yılından bu yana fazla ilerleme kaydedilememiştir.
- Türkiye'de özel eğitimi destekleme kapsamında Şubat 2017'de yapılan bir düzenlemeyle Eylül 2015 öncesinde dershaneden özel eğitim kurumuna dönüşme taahhüdünde bulunan kurumlara yönelik kamu taşınmazları için 25 yıl bedelli irtifak hakkı veya 10 yıllık kiralama desteği verilmiştir. 2018/19'a kadar faaliyete geçmesi öngörülen söz konusu kurumlarda toplam öğrenci kontenjanının %10'una %100 ve %10'una %50 burslu olarak eğitim verilmesi şart koşulmuştur.
- Ayrıca, kâr amacı gütmeyen ve Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti olan vakıf üniversitelerine yönelik Temmuz 2017'de yapılan bir düzenlemeyle kamu taşınmazları için 49 yıllığına bedelsiz irtifak hakkının verileceği belirtilmiştir.
- Ekonomi Bakanlığı'nın "yurt dışı birim desteği" kapsamında yükseköğretim kurumlarının yurt dışında açtıkları birimlerinin brüt kira giderleri belirli bir oranda ve belirli bir tutarı geçmeyecek şekilde 4 yıl boyunca karşılanmakta, böylece ülkeye yurt dışından öğrenci getirmek isteyen kurumların maliyetleri düşürülmeye çalışılmaktadır.
- MEB, makine-teçhizat alımı gibi sebeplerle genel liselere göre daha maliyetli olan özel meslek lisesi yatırımlarını iş gücü ihtiyacı nedeniyle desteklemektedir. MEB, Mart 2017'de Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Organize Sanayi Bölgelerinde (OSB) özel mesleki ve teknik liselerin kurulması için bir protokol imzalamıştır. OSB'lerin içinde özel meslek liselerinin artırılmasını amaçlayan düzenleme kapsamında yaklaşık 300 OSB içinde özel mesleki lise kurulması hedeflenmektedir.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - TEŞVİKLER/ÖĞRENCİ TEŞVİKLERİ

Kurum Türü	2014/15		2015/16		2016/17		2017/18	
	Destek Tutarı (TL/öğrenci)	Öğrenci Sayısı	Destek Tutarı (TL/öğrenci)	Öğrenci Sayısı	Destek Tutarı (TL/öğrenci)	Öğrenci Sayısı	Destek Tutarı (TL/öğrenci)	Öğrenci Sayısı
Okul öncesi*	2.500	50.000	2.680	20.000	2.860	6.000	3.060	6.000
İlkokul	3.000	50.000	3.220	50.000	3.440	15.000	3.680	15.000
Ortaokul	3.500	75.000	3.750	50.000	4.000	15.000	4.280	15.000
Ortaöğretim	3.500	75.000	3.750	110.000	4.000	15.000	4.280	15.000
Temel Lise	3.000	75.000	3.250	110.000	3.440	24.000	3.680	24.000
Toplam	781.250.000	250.000	787.100.000	230.000	271.320.000	75.000	290.280.000	75.000

Kaynak: MEB (*) 48-66 ay arası çocukları kapsamaktadır.

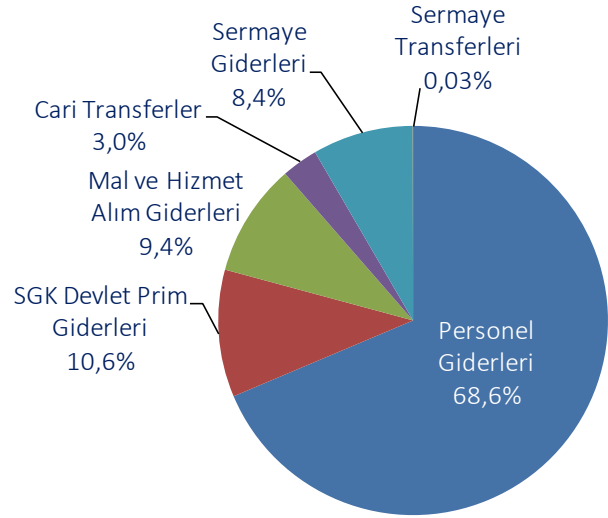
Not: Devlet desteğinden eğitim kurumlarında %51'in üzerinde burs alan öğrenciler yararlanamamaktadır.

- MEB, eğitim sektöründeki yatırım yükünü özel sektörle paylaşmak ve özel sektörün eğitimdeki payının artırılması için özel okullarda okuyan belirli sayıda öğrenci için okullara 2014/15'ten bu yana eğitim-öğretim desteği vermektedir. MEB'in 2016/17 döneminde teşvik verdiği öğrenci sayısını, dolayısıyla toplam teşvik tutarını belirgin şekilde düşürdüğü gözlenmektedir.
- Eğitim ve öğretim desteği verilebilecek okullar belli kriterler çerçevesinde belirlenmekte, söz konusu destek ödemeleri okullara %35'i Kasım, %35'i Şubat ve %30'u Haziran'da olacak şekilde gerçekleştirilmektedir. Söz konusu destek tutarı, Anadolu'da faaliyet gösteren özel okulların ücretlerinin %30-40'ını oluşturduğu dikkate alındığında, özel sektöre talebi desteklemesi açısından önem arz etmektedir.
- 2012/13'ten beri OSB içinde açılan özel mesleki ve teknik liselere verilen eğitim-öğretim desteği 2016/17 itibarıyla OSB dışında (20.000 ve üstü nüfuslu il ve ilçelerde) açılan okullar için de verilmeye başlanmıştır. Ayrıca, 2016/17 döneminde meslek liselerinde ve yükseköğretimde okuyan ve staj yapan öğrencilere ücret yatırılmasının zorunlu olmasıyla birlikte söz konusu stajyer ücretlerinin bir kısmının işsizlik sigortası fonundan karşılanacağı taahhüt edilmiştir.
- 2017/18'de OSB içindeki meslek liselerinde 20 farklı alana verilen desteğin OSB dışında açılan liselerde 35 alan için verilmesi kararlaştırılmıştır. OSB içi ve dışındaki özel mesleki ve teknik okul sayısı verilen desteklerin de katkısıyla 2017/18'de 58'e yükselmiştir.

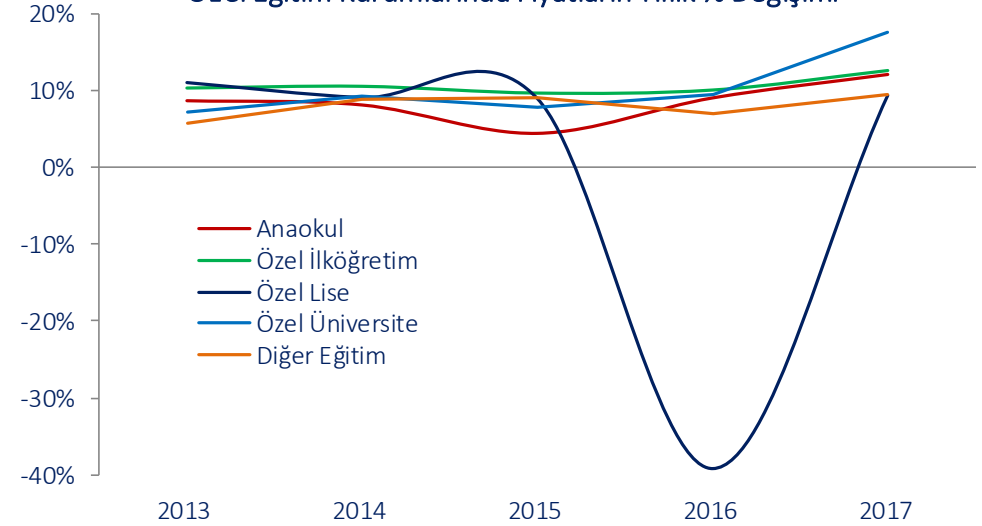
TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - SEKTÖRDE MALİYET YAPISI VE FİYATLAR

MEB Bütçe Ödeneği Dağılımı (%) -2018

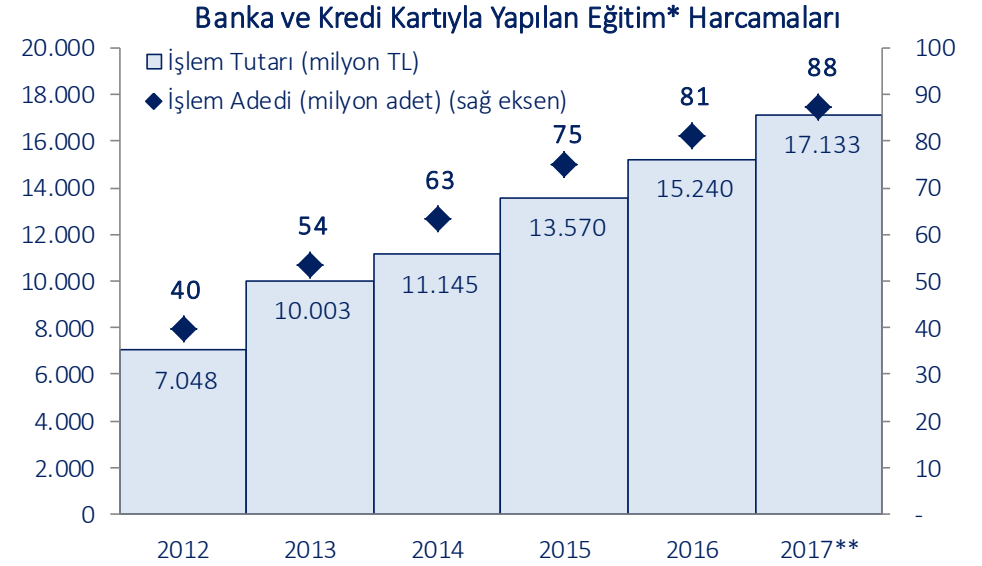
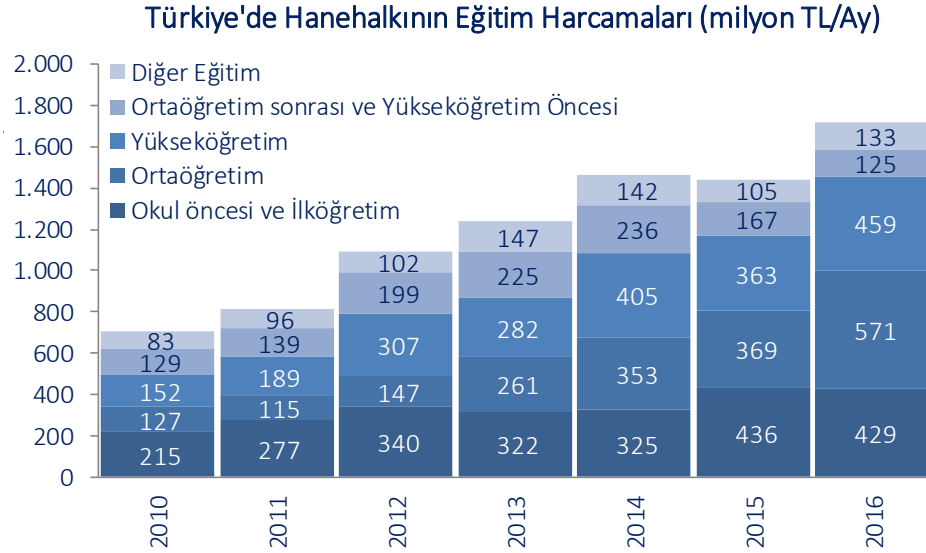
Kaynak: TÜİK, MEB

Özel Eğitim Kurumlarında Fiyatların Yıllık % Değişimi

- Eğitim sektöründe işletme maliyetlerinin %60'ından fazlası öğretmen/personel giderleridir. Son dönemde dolar kurundaki artış yabancı öğretmen çalıştıran özel eğitim kurumlarında maaşların dolar cinsi ödenmesine bağlı olarak personel giderlerini artırmıştır.
- Kullanılan arazinin eğitim kurumunun kendi mülkü olup olmaması maliyetlerini doğrudan etkileyen önemli bir değişkendir. Özel okullar eğitim hizmetinin yanı sıra öğrencilere yemek, temizlik ve güvenlik gibi hizmetler de vermektedirler. Bazı özel kurumlar bu hizmetleri kendi grup bünyelerindeki diğer firmalarla ortak gerçekleştirerek maliyet avantajı sağlamaktadırlar.
- Özel okullar her yıl 1 Ocak-31 Mayıs tarihleri arasında okul ücretlerini ilan etmektedir. Rekabet Kurumu bu ücret seviyelerinin belirlenmesine müdahalede bulunamazken, ara sınıflar için maksimum fiyat artış oranı yıllık ÜFE ve TÜFE'nin yarısının 5 puan fazlası olarak belirlenmektedir. 2017/18 döneminde özel eğitim kurumlarının mevzuata göre yapabileceği en yüksek fiyat artış oranı %13,3 ile mevcut TÜFE'nin üzerinde olmuştur.
- Dershanelerin dönüşüm sürecinde özel okulların arasına katılan temel liselerin rakiplerine göre daha uygun fiyat sunmaları özel ortaöğretim kurumlarında fiyatların gerilemesine sebep olmuştur. 2017/18 itibarıyla fiyat artışlarının genel anlamda ivme kazandığı izlenmektedir.

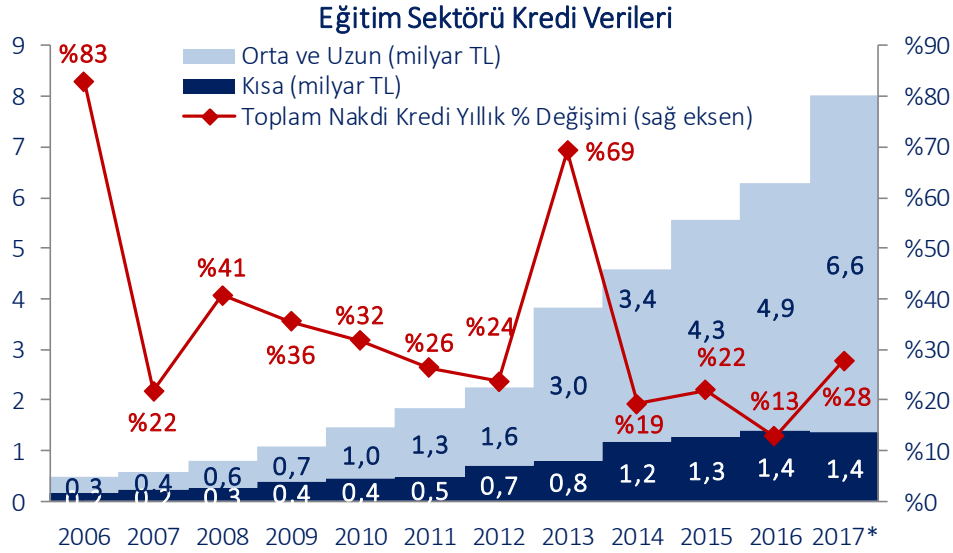
TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - HANEHALKI HARCAMALARI

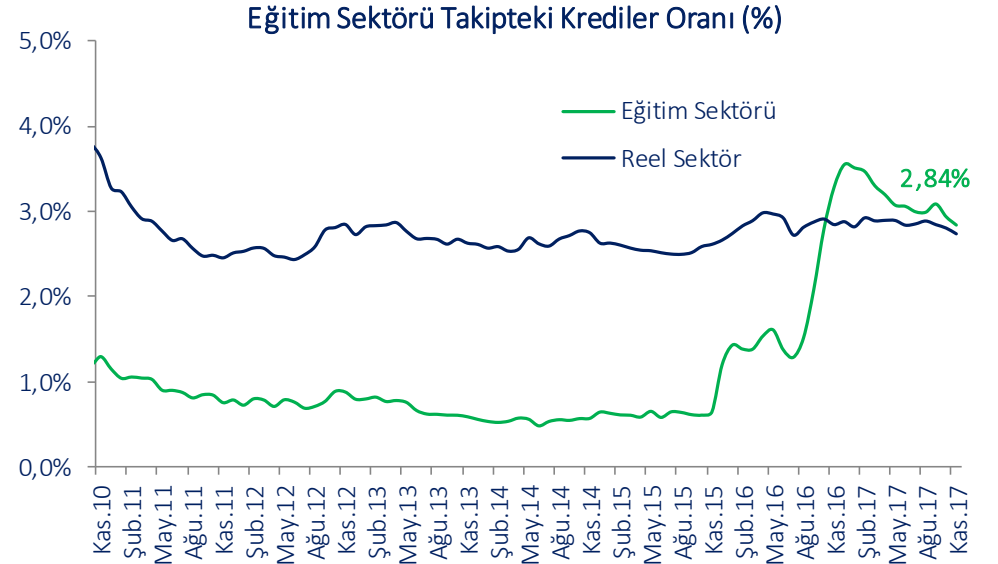
Kaynak: TÜİK, BKM (*) Eğitim, kırtasiye, ofis malzemesi (**) Ocak-Eylül dönemi verileridir.

- 2016 yılında hanehalkı eğitim harcamaları %19,2 artış kaydederek hanehalkının toplam harcamaları içinden %2,3 pay almıştır. Gelir düzeyi bazında eğitim harcamalarının her gelir seviyesinde arttığı gözlenmektedir. Önümüzdeki dönemde hanehalkını zorlayacağı tahmin edilen bu durumun özel eğitim kurumları arasındaki rekabeti ve ortaöğretim seviyesinde temel liselere ilgiyi artırması beklenmektedir.
- Türkiye’de eğitim hizmeti ödemelerinin bankalar aracılığıyla gerçekleştirilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Bankalararası Kart Merkezi verilerine göre, 2017’nin ilk üç çeyreğinde eğitim sektörü harcamalarında işlem tutarı özel okullara yönelik talebin güçlenmesiyle yıllık bazda %15,6 artış kaydetmiştir.
- Özel eğitim kurumlarının velilere istenen vadeyi sunamaması ve peşin ödemelere yapılan indirimler sebebiyle sektörde bireysel kredi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. BDDK’nın Kasım 2015’te yaptığı bir düzenlemeyle eğitim ve öğrenim ücreti ödemesi için kredi kartı taksit sayısı 9’dan 12’ye çıkarılmıştır. Ayrıca eğitim ve öğrenim ücreti finansmanı için kullanılacak tüketici kredilerinde vade sınırlaması kaldırılmıştır.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - FİNANSMAN YAPISI

Kaynak: BDDK (*) Kasım sonu itibarıyla.

- Türkiye’de özel eğitim kurumlarının son yıllarda daha fazla orta ve uzun vadeli kredi kullanmaya başladığı, bununla birlikte sektörün nakdi kredi hacminin yıllık büyümesinin ivme kaybettiği gözlenmektedir. 2016 yılında sektördeki takipteki krediler oranı hızla yükselerek yıl sonunda reel sektör ortalamasının bir miktar üzerine çıksa da, mevcut durumda %3,08 düzeyiyle reel sektör ortalamasına yakın seyretmektedir.
- Özel okullar erken kayıt ve peşin ödeme indirimi gibi tekliflerle kayıtlarının yaklaşık %40’ını tamamlayabilmektedirler. Bu sebeple kurumlarda nakit akışı Mart ayı itibarıyla hareketlenmekte, bu dönemde erken nakit toplayan kurumlar kayıt edilen öğrenci sayısına göre yeni yatırımlarını planlamaktadır.
- Özel eğitim kurumlarının kontenjanlarının %3’ünü %100 burslu olarak ayırmakla yükümlü olmaları kurumlara ek maliyet yaratırken, Anadolu’daki şehirlerde öğrenci bulma sorunu yaşayan kurumların indirimlere gitmeleri kârlılıkları üzerinde baskı yaratabilmektedir. Özel liseler %100 burslu alacağı öğrenciler puan üstünlüğü esasına göre TEOG’ta ilk %5’lik dilim içerisine giren öğrenciler arasından seçiliyordu.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - FİNANSMAN YAPISI

Eğitim Sektöründe Finansal Rasyolar	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Değişim
Cari Oran (%)	82,3%	88,3%	89,3%	89,8%	89,8%	82,8%	82,9%	82,5%	84,1%	79,7%	78,9%	
Kaldıraç Oranı (%)	55,9%	56,1%	58,6%	59,1%	60,1%	61,6%	64,5%	66,5%	66,9%	70,2%	75,1%	
Borç/Özsermaye Oranı (%)	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6	1,8	2,0	2,0	2,4	3,0	
Alacak Devir Hızı	7,9	6,8	6,1	5,9	5,5	6,4	6,1	6,4	5,7	5,6	5,7	
Ticari Borç Devir Hızı	6,6	6,7	5,7	5,7	5,5	5,6	5,7	5,3	4,9	4,7	3,7	
Faaliyet Kârı/Net Satışlar(%)	4,3%	4,2%	3,2%	2,9%	3,4%	2,0%	1,8%	2,2%	1,9%	1,3%	2,4%	
Net İşletme Sermayesi (milyon TL)	-316	-260	-298	-330	-399	-768	-990	-1.309	-1.459	-2.298	-2.564	
Net Kâr Marjı (%)	3,3%	3,8%	2,4%	1,7%	2,7%	-3,4%	0,7%	1,5%	0,7%	0,1%	-0,1%	
Özkaynak Kârlılığı (%)	6,5%	7,5%	4,8%	3,4%	5,3%	-6,8%	1,4%	3,4%	1,6%	0,1%	-0,3%	

Kaynak: GSB

- Eğitim sektörü finansalları yıllara göre incelendiğinde, genel olarak negatif yönde hareket eden bir tablo çizmektedir.
- Sektörün yıllara göre borç oranı artarken, cari oranı ve kârlılık göstergeleri gerilemiştir. Sektörde net kâr marjının 2016 yılı itibarıyla negatif alana gerilemesi sektörün finansal durumu açısından endişe yaratmaktadır.

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİM SEKTÖRÜ - GÜNCEL GELİŞMELER/SEKTÖRDE ÖNE ÇIKAN FİRMALAR

Bazı Özel Okullarda Eğitim Göstergeleri

Okul	Kuruluş Yılı	Eğitim Ücreti* (TL)-2017/18	Okul Sayısı**	Öğrenci Sayısı	Hedefler
Doğa Koleji	2002	Okul öncesi 22.769TL İlkokul 25.763TL Ortaokul 27.766TL Ortaöğretim 30.998TL	110	82.000	Kampüs sayısını 3 yıl içinde 150'ye, 5 yılda 250'ye çıkarmak. Doğa Akademisi ile kendi öğretmenlerini yetiştirmek. Fen ve Teknoloji Lisesi sayısını 20'nin üzerine çıkarmak. 2018'de 15 kampüs kurmak.
Uğur Okulları	1968	-	104	65.000	2017/18 döneminde 9 farklı ilde 25 yeni kampüs açmak. Tematik bir yapıda Uğur Üniversitesi kurmak. ABD'de Uğur Hazırlık Liseleri açmak.
TED Koleji	1931	Okul öncesi 24.576TL İlkokul 27.754TL Ortaokul 29.449TL Ortaöğretim 31.356TL	38	29.686	81 ilde okul açmak. 10.000 öğrenciye kadar "Tam Eğitim Burs Sistemi" ile burs imkânı tanımak.
Bahçeşehir Okulları	1994	Okul öncesi 19.906TL İlkokul 28.187TL Ortaokul 30.194TL Ortaöğretim 37.907TL	141	25.000	1-2 yıl içinde halka arz. Okul sayısını 3 yıl içinde 150'ye çıkarmak. Fen ve Teknoloji Lisesi sayısını 15'e çıkarmak. 2023'e kadar üç kıtada 350 okul sayısına ulaşmak. 5 yıl içinde ABD ve Kazakistan'da okul açmak.
Bilfen Okulları	1988	İlkokul 44.625TL Ortaokul 46.200TL	76	16.000	İngiltere'de okul açmak. Bilnet Okulları yatırımını hızlandırmak. Türkiye genelinde kampüs sayısını 60'a çıkarmak.
Özel Eyüboğlu Okulları	1985	Okul öncesi 32.000TL İlkokul 42.250TL Ortaokul 43.250TL Ortaöğretim 44.000TL	15	-	-
Özel Mektebim Okulları	2011	-	165	-	Kampüs sayısını 5 yıl içinde 150'ye çıkarmak. 2019'da İstanbul'da üniversite açmak. Orta doğu ve Balkanlar'da kampüs açmak.
Özel İstek Okulları	1985	Okul öncesi 21.438TL İlkokul 31.313TL Ortaokul 33.900TL Ortaöğretim 36.638TL	50	6.000	-
FMV Özel Işık Okulları	1986	Okul öncesi 25.053TL İlkokul ve Ortaokul 31.303TL Ortaöğretim 32.521TL	12	5.000	İstanbul dışında okul açmak.
Özel MEF Okulları	1996	Okul öncesi 35.238TL İlkokul-Ortaokul-Lise 27.454TL	9	1.113	-

Kaynak: Özel okullar resmi siteleri ve röportaj derlemeleri. (*) İlgili okulların İstanbul şubelerinin KDV ve yemek bedeli hariç ortalama fiyatlarıdır. (**) Okul ve kampüs sayısı farklı göstergeler olarak kullanılmıştır.

- Türkiye'deki özel yabancı okullar yeni şube açamaz ve mülk edinemezken, özel Türk okulları hızla şubeleşmektedir.
- Bazı okullar şube ağlarını kendileri büyütmeyi tercih ederken, franchise yoluyla büyüyen okullar da mevcuttur.
- Sektör genelinde ilk ve ortaöğretimde faaliyet gösteren bazı kurumların yükseköğretime ve yurt dışında eğitime yönelme planlarının olduğu bilinmektedir.
- Dershanelerin dönüşüm sürecinde oluşturulan temel lise formatındaki özel okulların önümüzdeki dönemde başta fiyat rekabeti olmak üzere sektör yapılanmasına etkisi yakından takip edilecektir.

IV. GENEL DEĞERLENDİRME VE BEKLENTİLER

GENEL DEĞERLENDİRME VE BEKLENTİLER

- Türkiye’de büyüyen ve gelişen nüfus, artan kişisel gelir, eğitim bilincinin yükselmesi, zorunlu eğitim süresinin kademeli olarak artırılması, okullaşma oranlarında görülen artış ve İngilizce eğitimin önemine yönelik artan farkındalık özel eğitim sektörünün hızla büyümesini sağlamıştır. Özel eğitim kurumları sektöre yaptıkları yatırımlar, yarattıkları istihdam ve verdikleri nitelikli eğitim hizmeti ile ekonomiye önemli katkı sağlamaktadır.
- Türkiye’de özel sektörün eğitimden aldığı pay diğer gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında düşük seviyelerde olup kamunun önümüzdeki dönemde bu payı %15’ler düzeyine yükseltme hedefi bulunmaktadır. Ayrıca, kamunun önümüzdeki dönemde okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi ve 2019’a kadar ikili eğitimi sonlandırma hedefleri çerçevesinde artan derslik ihtiyacına rağmen yatırım bütçesinin düşük seviyesinin özel okulların eğitim sistemindeki payının artması açısından önemli bir fırsat olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede sektörde yatırımların da canlı seyrini sürdürmesi beklenmektedir.
- Sektörde sık yapılan mevzuat değişiklikleri orta ve uzun vadede öngörülebilirliği zorlaştırırken, kurumların bu duruma hızlı adaptasyon kabiliyetleri ile çözüm üretebildiği gözlenmektedir.
- Özel eğitim sektöründe eskiden özkaynaklarla finanse edilen yatırımlar son yıllarda daha çok orta ve uzun vadeli olmak üzere kredilerle finanse edilmeye başlanmıştır. Arsa ve bina maliyetleri nedeniyle ilk yatırım maliyetleri yüksek olan sektörde yatırımların geri dönüş süresi uzundur. Sektörün işletme maliyetleri içinde en büyük payı %60 ile personel giderleri almaktadır.
- Önümüzdeki dönemde okul öncesi eğitimin zorunlu hale gelmesi durumunda özel sektör kurumlarına talebin ve dolayısıyla bu alanda faaliyet gösteren küçük ölçekli eğitim kurumlarının artması beklenmektedir. Özel sektörün payının diğer kademelere göre nispeten düşük olduğu ilköğretim kurumlarına olan talebin de artma potansiyeli bulunmaktadır.
- Yoğun rekabetin devam etmesi beklenen ortaokul kademesinde yatırım ihtiyacının bölgesel bazda değerlendirilmesi uygun olacaktır. Ortaöğretimde faaliyet gösteren özel okullar, fen liseleri ve Anadolu liseleri gibi iyi okullarda ücretsiz verilen eğitim karşısında öğrenci bulmakta zorlanmakta, birçok okul iyi öğrencileri bünyelerine katabilmek için öğrenim ücretini de kapsayan burslar vermek durumunda kalmaktadır. Böylece okulun elde ettiği başarıların artırılması amaçlanırken, bu durum işletmelere önemli bir maliyet yükü getirmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME VE BEKLENTİLER

Büyük şehirlerde hizmet veren okullar bu konuda daha avantajlı durumdayken, küçük şehirlerde faaliyet gösteren özel okullar öğrenci konusunda seçici davranmamaktadır.

- 2017/18 dönemi itibarıyla değişen TEOG merkezi sınav sisteminde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun adrese dayalı yerleştirilecek olmasının özel okullara yönelik talebi artıracığı düşünülmektedir. Yeni sistemde özel okulların farklılaştırılmış eğitim modeliyle ayrılmaya, yabancı dil eğitiminin yanı sıra spor, kültür, sanat etkinlikleri gibi farklı alternatiflerle rekabet gücünü artırmaya çalışacağı düşünülmektedir.
- Türkiye’de son dönemde dershanelerin dönüşümü sürecinde açılan ve özel eğitim kurumları açısından fiyat rekabeti yaratan temel liselerin önümüzdeki dönemde nasıl bir değişime uğrayacağı sektör tarafından yakından takip edilmektedir.
- 2016/17’de mesleki ve teknik liselerde ön lisans programlarına sınavsız geçişin kaldırılması ve meslek liseleri müfredatında üniversite sınavına dair az bir içerik olması sebebiyle ortaöğretimin son yılında üniversite sınavına hazırlık için temel liselere geçişin hızlandığı gözlenmektedir. Öte yandan, OSB içi/dışındaki mesleki ve teknik liselerine verilen eğitim desteği ile söz konusu kurumlara talep canlı tutulmaya çalışılmaktadır.
- Özel yükseköğretim kurumlarına yerleştirme sisteminin kurumların kontenjanlarının dolmasına engel teşkil ettiği, bu standartlarda değişiklik olması halinde yerleştirme oranlarının artabileceği ifade edilmektedir. Bu alanda yapılacak yatırımlar değerlendirilirken üniversite mezunu genç istihdamında yaşanan sıkıntılar da dikkate alınarak, öğrenci talebinin yanı sıra önümüzdeki dönem işgücü ihtiyacına paralel bir planlama yapılması isabetli olacaktır.
- Özel eğitim kurumları ücretlerinin yüksek olması yüksek gelir grubuna dahil kesimin yurt dışında eğitim fırsatlarına ilgisini artırmaktadır. Yurt içi ve yurt dışındaki okul fiyatlarının birbirine yakınsamasının yanı sıra yurt dışında lise okuyan öğrencilerin üniversiteye geçişinin görece daha kolay oluşu ve uluslararası geçerliği olan bir diploma alma olanağı, yurt dışında eğitime giden öğrencilerin yaş ortalamasını düşürmektedir.

YASAL UYARI

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem Bölüm Müdürü izlem.erdem@isbank.com.tr	Dilek Sarsın Kaya Müdür Yardımcısı dilek.kaya@isbank.com.tr
Alper Gürler Birim Müdürü alper.gurler@isbank.com.tr	Ayşe Betül Öztürk Uzman Yardımcısı betul.ozturk@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.